

**GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE
KORO ÇALIŞMALARINDA KARŞILAŞILAN
SES EĞİTİMİ İLE İLGİLİ SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR**

YAĞMUR YAŞAR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN, 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : YAĞMUR
Soyadı : YAŞAR
Bölümü : MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ
İmza :
Teslim Tarihi : 18/06/2015

TEZİN

Türkçe Adı: “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar”

İngilizce Adı: “Approaches to Solutions to Problems in Voice Training in Choir Performances at Fine Arts and Sports High School”

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifaderin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

YAĞMUR YAŞAR

Jüri Onay Sayfası

Yağmur YAŞAR tarafından hazırlanan “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Neşe CAN

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU

.....

Üye: Prof. Dr. Neşe CAN

.....

Üye: Doç. Dr. Türker EROĞLU

.....

Tez Savunma Tarihi: 28/05/2015

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Yağmur YAŞAR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

TEŞEKKÜR

Bu araştırma konusunda çalışmam hususunda beni teşvik edip yönlendiren Sayın Prof. Dr. Neşe CAN'a ;

Değerli zamanını ayırarak, çalışmam için gerekli olan anket sorularının hazırlaması sürecinde yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof. Suna ÇEVİK'e;

Koro şefliği ve eğitimciliği ile ilgili bilgilerini benden esirgemeyerek, bu alanda deneyim kazanmamı sağlayan sayın Doç. Dr. Ahter DESTAN'a;

Müzik eğitimim süresince üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime;

Anket uygulama sürecinde göstermiş oldukları hassasiyetlerinden dolayı Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde görev yapan değerli koro şeflerine;

Tez yazma sürecinde gerekli olan ingilizce çalışmalarım için her türlü desteği sağlayan arkadaşım Selin ÜSTEK'e;

Eğitim hayatım boyunca maddi, manevi yardımlarını ve desteğini esirgemeyen annem Ayten YAŞAR'a, abim Rakıp YAŞAR'a ve müzik eğitimine yönelmem konusunda beni teşvik eden rahmetli babam Habib YAŞAR'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Yağmur YAŞAR

**GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE
KORO ÇALIŞMALARINDA KARŞILAŞILAN
SES EĞİTİMİ İLE İLGİLİ SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Yağmur YAŞAR
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSİTÜSÜ
Haziran,2015**

ÖZ

Bu araştırma, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların koro eğitimcilerinin katkıları ile tespit edilmesi ve belirlenen sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımların sunulması amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde koro çalışmalarında ses eğitiminde görülen sorunların tespit edilerek anket hazırlanabilmesi için alanında uzman, üniversitelerde görev yapan koro şeflerinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu aşamada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde çalışmakta olan koro şeflerinin görüşlerine ulaşabilmek için anket yönteminden yararlanılmış, anketlerden elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle değerlendirilerek yorumlanmıştır. Uzman yardımı ile hazırlanan anketten elde edilen veriler doğrultusunda Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde koro çalışmalarında ses eğitiminde görülen sorunlar tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda ise tespit edilen sorunların çözümü için öneriler sunulmuştur.

Bilim Kodu : 6.027

Anahtar Kelimeler : Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Koro, Ses Eğitimi, Batı Müziği

Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı, Koro Eğitimi, Müzik Eğitimi

Sayfa Adeti : 92 sayfa

Danışman : Prof. Dr. Neşe CAN

**APPROACHES TO SOLUTIONS TO PROBLEMS IN VOICE
TRAINING IN CHOIR PERFORMANCES AT FINE ARTS
AND SPORTS HIGH SCHOOL
(MASTER’S THESIS)**

**Yağmur YAŞAR
GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATION SCIENCES
Jun,2015**

ABSTRACT

This study has been carried out in order to determine problems in voice training in choir performances at Fine Arts and Sports High School by means of contributions of trainers and present approaches to the solutions to these problems. In this study, remarks of conductors who are specialized in their branch and work at universities have been benefited so that the problems about voice training in choir classes in Fine Arts and Sports High School could be determined and a survey could be prepared. At this stage, interview method has been employed. At the second stage of the study, survey method has been used to learn about the opinions of conductors working at Fine Arts and Sports High School; data reached by means of survey have been assessed and interpreted via statistical methods. As a result of data of survey prepared by expert help, problems have been detected in voice training in choir performances at Fine Arts and Sports High School. At the end of the research, solutions have been presented for the determined problems.

Science Code : 6.027

Key Words : Fine Arts and Sports High School, Choir, Voice Training,
Western Music Choir Training Class Syllabus, Choir Training, Music Training.

Number of Pages : 92 pages

Consultant : Prof. Dr. Neşe CAN

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ	1
1.1 Eğitim	1
1.2 Sanat Eğitimi.....	1
1.3 Müzik Eğitimi	2
1.3.1 Ülkemizde Müzik Eğitiminin Evreleri.....	2
1.4 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi.....	3
1.5 Ses ve Sesin Oluşumu	5
1.5.1 Sesin Tanımı	5
1.5.2 Sesin Oluşumu.....	5
1.6. Ses Eğitimi.....	6
1.6.1. Ses Eğitiminin Amacı	6
1.6.2. Ses Eğitiminin Temel ilkeleri.....	7
1.6.3. Ses Eğitiminin Öğeleri.....	7
1.6.4 Ses Eğitimi Türleri.....	10
1.7 Koro ve Koro Eğitimi.....	13
1.7.1 Koro	13
1.7.2 Koroların Genel Özellikleri	14
1.7.3. Koroların Türleri.....	14
1.7.4. Koro eğitimi.....	15
1.7.5. Koro Şefi.....	16
1.7.6. Koroların Etkinliği	16
1.8. Öğretim Sürecinin Analizi.....	17
1.8.1. Amaçların Sınıflandırılması	17
1.8.1.1 Bilişsel Öğrenmeler	18
1.8.1.2. Duyuşsal Öğrenmeler	21
1.8.1.3 Psikomotor Öğrenmeler	23
1.9. Koro Eğitimi Sürecinde Öğretim Amaçlarının Belirlenmesinin Önemi	25
1.10. Koro Eğitimi Sürecinde Öğretim Durumlarını Planlama	25
1.10.1. Öğretimin Temel Aşamaları	26
1.10.2. Yöntem Seçimi	30
1.11. Sınıfta İletişim Sürecinin İşleyişi.....	30
1.11.1. Koro Eğitimi Sürecinde Öğretmen Davranışlarının Sınıf İletişimindeki Önemi.....	31
1.11.2. Koro Eğitimi Sürecinde Sınıfta İletişim Ortamının Öğrenmeye Etkisi ..	31
1.11.3. Koro Eğitimi Sürecinde Sınıfta Etkili İletişim Sağlamanın Yolları.....	32
1.12. Koro Yöneticisinin Eğitsel Formasyonu.....	33

1.13. Koro Yöneticisinin Müziksel Formasyonu.....	34
1.14. Problem Durumu.....	34
1.15. Araştırmanın Amacı.....	35
1.16. Araştırmanın Önemi	35
1.17. Sayıtlar	35
1.18. Sınırlılıklar	36
1.19. Tanımlar	36
BÖLÜM II	38
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	38
BÖLÜM III.....	41
YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2 Evren ve Örneklem	41
3.3. Veri Toplanma Teknikleri.....	42
3.4. Verilerin Analizi	43
3.5. Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımların Sınıflandırması ve Analizi.....	43
BÖLÜM IV	48
BULGULAR VE YORUM	48
4.1. “Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleride Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” Hakkında Koro Eğitimcilerine Uygulanan Anket Sorularından Elde Edilen Bulgular ve Yorumları	48
BÖLÜM V.....	60
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	60
5.1. Sonuç.....	60
5.2. Öneriler	65
5.2.1. Birincil Öneriler	65
5.2.2. İkincil Öneriler.....	66
KAYNAKLAR	68
EKLER.....	71

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ölçme Alanı: Ses Sınırlarının Kullanım Derecelerinin Belirlenmesi	43
Tablo 2. Ölçme Alanı: Çalışma Sürelerinin Belirlenmesi.....	44
Tablo 3. Ölçme Alanı: Ses Sağlığını Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi	44
Tablo 4. Ölçme Alanı: Ses Koruma Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi	44
Tablo 5. Ölçme Alanı: Yaş Grubuna Göre Dikkat Edilecek Hususların Belirlenmesi	45
Tablo 6. Ölçme Alanı: Mutasyon Dönemi Sorunlarının Daha Çok Görüldüğü Aralığın Belirlenmesi	45
Tablo 7. Ölçme Alanı: Doğru Bir Entonasyon İle Söyleme Becerilerinin Belirlenmesi	45
Tablo 8. Ölçme Alanı: Sesin Gürlük Genişlik Ve Tını Yeterliliklerinin Belirlenmesi	46
Tablo 9. Ölçme Alanı: Pürüzsüz Ses Elde Etme Becerilerinin Belirlenmesi.....	46
Tablo 10. Ölçme Alanı: Artikülasyon Becerilerinin Belirlenmesi.....	46
Tablo 11. Ölçme Alanı: Müziksel Duyarlılıklarının Belirlenmesi.....	47
Tablo 12. Ölçme Alanı: Eser Seslendirme Becerilerinin Belirlenmesi.....	47
Tablo 13. Ses Sınırlarının Kullanım Derecelerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi	49
Tablo 14. Çalışma Sürelerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi	50
Tablo 15. Ses Sağlığını Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi Verilerinin Analizi.....	51
Tablo 16. Yaş Grubuna Göre Dikkat Edilecek Hususların Belirlenmesi Verilerinin Analizi	52
Tablo 17. Mutasyon Dönemi Sorunlarının Daha Çok Görüldüğü Aralığın Belirlenmesi Verilerinin Analizi	53
Tablo 18. Doğru Bir Entonasyon İle Söyleme Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi.....	53
Tablo 19. Sesin Gürlük Genişlik ve Tını Yeterliliklerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi	54
Tablo 20. Pürüzsüz Ses Elde Etme Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi	55
Tablo 21. Artikülasyon Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi	56
Tablo 22. Müziksel Duyarlılıkların Belirlenmesi Verilerinin Analizi	57
Tablo 23. Ses Koruma Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi.....	58
Tablo 24. Eser Seslendirme Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi	59

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 Eğitim

Eğitim, insanın doğduğu andan itibaren başlayan ve ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Yani eğitim bir insanın gereksinimlerine, bireysel özelliklerine, ilgi ve arzularına göre şekillenen, öğrenilmiş davranışlarının bütünüdür.

“Yalın ve özlü anlamıyla *eğitim* bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.” Bu tanımdan da anlaşılabileceği gibi eğitim, temelde, bir davranış değiştirme sürecidir.” (Uçan, 1994, s. 34).

Herhangi bir alanda uzman olmak isteyen insanlar o alanda eğitim alma ihtiyacı duyarlar ve eğitilirler.

Eğitimin türü ise insanların yaşadıkları toplumun özelliklerine, yaşadıkları döneme ve içinde yaşadığı dönemin gereksinimlerine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle bireyin yaşamı sürecinde edindiği tüm deneyimler eğitimin belli bir türünü oluşturur.

1.2 Sanat Eğitimi

Sanat, en temel anlamıyla insanın iç dünyasındaki güzel duyguları yetenekleri yoluyla dışa vurmasıdır. Ancak sanatın gerçekleşebilmesi için düzenli ve sistemli bir çalışma ve bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir. Bu da ancak sanat eğitimi ile mümkün olacaktır. Sanat eğitimi bir çok alanı kapsamaktadır.

Uçan’a (1994, s.35) göre “sanat eğitimi üç ana başlık altında toplanabilir:

- Fonetik sanatlar eğitimi,
- Plastik sanatlar eğitimi,
- Dramatik sanatlar eğitimi.

Müzik eğitimi, fonetik sanatlar eğitiminin başlıca dallarından birini oluşturur.”

1.3 Müzik Eğitimi

“Müzik eğitimi, bireyin genel ve müziksel davranışlarında kendi müziksel yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişimler oluşturma süreci diye tanımlanabilir.” (Uçan, 1994, s.35).

Uçan’a (1994, s.35) göre “Müzik eğitimi, temelde şu boyutlardan oluşur;

- a. Müziksel işitme - okuma - yazma eğitimi,
- b. Şarkı söyleme eğitimi,
- c. Çalgı çalma eğitimi,
- d. Müzik dinleme eğitimi,
- e. Müziksel bilgilenme eğitimi,
- f. Müziksel yaratma eğitimi,
- g. Müziksel beğeni (zevk) geliştirme eğitimi, Müziksel kişilik geliştirme eğitimi.”

Yukarıda bahsedilen müzik eğitiminin boyutlarından “Şarkı söyleme eğitimi (Ses Eğitimi)” ise çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Ancak biz araştırmamız çerçevesinde “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar”ı ele alacağız.

1.3.1 Ülkemizde Müzik Eğitiminin Evreleri

Ülkemizde Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar olan süreçte birçok alanda olduğu gibi müzik alanında da çeşitli atılımlar gerçekleştirilmiş, bu bağlamda birçok müzik kurumu açılmıştır.

“Cumhuriyet Dönemi müzik kültürünün ve eğitiminin gelişiminde üç ana evre vardır. İlk 30 yıllık evre, orta 20 yıllık evre ve son 30 yıllık evre.” (Uçan, 2005, s. 334).

İlk 30 yıllık evre Türk müzik devrimi olarak adlandırılan devrim hareketinin temelini oluşturur. Günümüzde de faaliyetlerini sürdürmekte olan müzik eğitim kurumları bu evrede açılmış ve bu kurumlardan yetişen müzik eğitimcileri günümüz müzik eğitimi ve müzik kültürünün oluşumuna katkı sağlamışlardır.

İlk 30 yıllık evrede yapılan çalışmalar orta 20 yıllık evre ve son 30 yıllık evrede de sistematik bir çerçevede devam etmiş ve müzik eğitimi alanında bir çok yeniliğe imza atılmıştır.

Çalışmamızda ele alacağımız Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri de bu sınıflandırmaya göre son 30 yıllık evrede yer almaktadır. Güzel sanatlar ve Spor Liseleri kuruluşlarından itibaren müzik eğitimin daha köklü ve yaygın olmasını sağlamış ve son 30 yıllık evrede çok önemli bir yer teşkil etmişlerdir.

1.4 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

Güzel Sanatlar ve Spor liseleri ilk olarak 1989 yılında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi adı altında resmi gazetede yayınlanan 24/06/1973 tarih ve 14574 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 33. maddesine dayanarak açılmıştır.

33. Madde: “Güzel sanatlar alanlarında özel istidat ve kabiliyetleri beliren çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikleri dolayısıyla bunların kuruluş, işleyiş ve yetiştirme ile ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenir.”

Aşağıda belirtilen AGSL'lerin genel amacı ile ilgili bilgiler Güz 2005 tarih ve 168 sayılı, Milli Eğitim Üç aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi'nden doğrudan alınmıştır:

AGSL'lerinin genel amacı:

1. Güzel sanatlar alanında yetenekli öğrencilerin yaratıcı yapısı ve yorumcu yeteneklerini geliştirmek amacıyla, öğrencileri araştırıcı ve geliştirici çalışmalara yönelterek, uygulamalar yapabilecek kişiler olarak yetiştirmek,
2. Öğrencilerin ulusal ve evrensel, tarihî ve çağdaş sanat eserlerini tanımaları ve anlamalarına yardımcı olmaktır.

AGSL öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır. Bu okullar, ilköğretim üzerine bir yıl hazırlık sınıfı ve en az üç yıl öğretim süresi olan yatılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan okullardır. Okulların resim ve müzik alanlarının her birine bir

öğretim yılında alınacak öğrenci sayısı 24'ü geçemez. Okulun amacı öğrencilerin; güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ve öğretim görmelerini, özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını, yabancı dil öğrenmelerini, alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini, millî ve milletlerarası sanat eserlerini tanımlarını ve yorumlamalarını sağlamaktır. ”

Aşağıdaki veriler Milli Eğitim Bakanlığı'nın 04.12.2008 tarih ve 1608 sayılı Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğin Azaltılması Genelgesi'nden doğrudan alınmıştır:

Milli Eğitim Bakanlığının 04.12.2008 tarih ve 1608 sayılı Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğin Azaltılması Genelgesi'nin 1. Maddesinin a bendi gereğince Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri amaçlarında, öğretim sürelerinde ve öğretim programlarında herhangi bir değişiklik yapılmaksızın Spor Liseleri ile birleştirilmiş ve ismi Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Olarak değiştirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının 04.12.2008 tarih ve 1608 sayılı Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğin Azaltılması Genelgesi ile Güzel Sanatlar Liseleri ile Spor Liselerinin birleştirilmesinin ardından resmi gazetede yayınlanan 16.06.2009 tarih ve 27260 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği'nde okulun kuruluş ve amacı şöyle belirtilmiştir:

Kuruluş:

MADDE 5 – (1) Güzel sanatlar ve spor liseleri, Anadolu lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır.

Okulun amacı:

MADDE 6 – (1) Öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları yanı sıra güzel sanatlar ve spor alanlarında;

a) İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazanmalarına yönelik eğitim-öğretim görmelerini ve alanlarında başarılı bireyler olarak yetişmelerini,

b) Güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,

c) Türk sanat, kültür ve sporuna katkıda bulunan ve başarıyla temsil eden bireyler olarak yetişmelerini,

ç) İş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini,

- d) Alanlarıyla ilgili araştırma yaparak yorum ve uygulama yetkinliğine ulaşabilmelerini,
- e) Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini,
- f) Spor disiplini ve centilmenliği ile sanatçı duyarlılığını benimseyen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

1.5 Ses ve Sestin Oluşumu

1.5.1 Sestin Tanımı

Ses, kulağımızı uyaran ve bu yolla beynimizde duyumlara yol açan etkiler ile oluşur. Bu tanıma göre sesin var olabilmesi için, çalışır durumda bir kulak ve beyin (alıcı sistem) bulunması, onları uyarabilecek nitelikteki etkenlerin bir yerlerde (ses kaynağı) oluşması ve bu etkenlerin, oluşturdukları yerden kulağa kadar, kulağı uyarmaya yetecek bir şiddetle iletilmesi (iletici ortam) gerekir. Bu öğelerden herhangi birisi yoksa ses de yoktur. (Zeren, 2014, s. 11).

1.5.2 Sestin Oluşumu

“Ses, ancak hareketin ürünü olabilir. Titreşen bir nesneden, örneğin bir telden yada davula gerilmiş deriden yükselen hareket (yada titreşim), hava yoluyla kulağımıza kadar iletilen sıkışım dalgaları doğurur.” (Károlyi, 2005, s. 9).

Sesin oluşabilmesi için şu öğelerin/koşulların bir arada bulunması gerekmektedir.

- Titreşen cisim
- Titreşen cismin yaydığı dalgaların iletildiği ortam
- Titreşimleri iletebilen kulak ile algılayabilen beyin.

İnsan sesinin oluşabilmesi içinde bu koşulların bir arada bulunması gerekmektedir. Ancak insan sesinin oluşumunda işitme sistemi de en önemli rolü üstlenmektedir. (Töreyin, 2008, s. 32).

“İnsan sesi sanıldığı gibi yalnızca gırtlaktan çıkmaz. İnsan sesi tüm vücudun mükemmel bir uyum içinde çalışması sonucu gerçekleşir.” (Ömür, 2001, s. 19).

Gırtlığımızda gerili iki minik ses kasının titreşimi sonucu ses çıkartabiliriz. Bu kasların titreşimini sağlayan hava akciğerlerden üflenir. Çıkarttığımız sesin yüksekliği (tizliği) ses kaslarının gerginliğine bağlıdır. Ses kasları gerildikçe sesimiz tizleşir, gevşedikçe pesleşir. İnsanda ses kaslarıyla üretilen ses; ağız, burun boşlukları ve baş içindeki oyuklarda rezonans yoluyla titreşerek güçlenir. Çıkartılan sesin niteliği ise ses kaslarının niteliğine, esnekliğine bağlıdır. (Károlyi, 2005, s. 133).

Kısaca özetlemek gerekirse insan sesinin oluşumu ve algılanması aşağıdaki dört sistemin bir arada bulunması ve uyumlu çalışması ile mümkündür.

- “Algılayan sistem: Kulak ve Beyin
- Harekete geçiren sistem: Soluk borusu, akciğer, göğüs kafesi, diyafram, bel ve karın kasları
- Titreşen sistem: Larynx – gırtlak
- Yankılayan sistem: Ağız boşluğu, dudaklar, dişler, damaklar, farinks, burun ve paranasal sinüsler.” (Töreyn , 2008, s. 32).

İnsan sesi ancak bu sistemlerin uyumlu bir şekilde çalışması ile sağlıklı bir şekilde oluşabilir. İnsan anatomisi bir bütün olarak mükemmel bir uyum içinde çalışmaktadır. Sağlıklı bir sesin oluşumu için ise yukarıda sıraladığımız sistemlerin doğru ve sağlıklı bir şekilde çalışması zorunludur. Bu sistemlerin herhangi birisinde yaşanacak olan aksaklık sağlıklı bir ses elde etmemize engel teşkil edecektir.

1.6. Ses Eğitimi

“Ses eğitimi kavramı; bireylere konuşma ve şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı, içinde konuşma, şarkı söyleme, şan ve toplu ses eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimidir.” (Töreyn , 2001, s. 122).

“Ses eğitimi; şarkı söyleme eğitimi, şan eğitimi, koro eğitimi ve konuşma eğitimi kapsar. Aynı zamanda ses eğitimi türleri olarak adlandırılan bu farklı ses eğitimleri, temelde ortak olan doğru ses üretme ve kullanma davranışlarını kazandırmayı hedefler.” (Töreyn , 2008, s. 90).

1.6.1. Ses Eğitiminin Amacı

“Ses eğitiminin amacı; ses eğitimi türlerine, yaş ve teknik düzeye, anatomik ve fizyolojik yapıya uygun olarak, bireyin eğitsel ve sanatsal amaçlar doğrultusunda, sesi doğru güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırmaktır.” (Çevik, 2013, s. 54).

Ses eğitimi, özellikle müzik eğitimcileri açısından önem teşkil etmektedir. Sesini doğru ve etkili kullanamayan bir müzik eğitimcisi, öğrencilerine de doğru ve etkili ses kullanma

becerilerini öğretemeyecektir. Ayrıca yanlış ses eğitimi uygulamaları, ses sağlığı sorunlarına ve geri dönüşü mümkün olmayan hasarlara yol açabilecektir. Bu nedenle ses eğitimi müzik eğitimcileri açısından hayati derecede önem arz etmektedir.

1.6.2. Ses Eğitiminin Temel ilkeleri

- Solunum, doğru bir bedensel duruşla yapılmalı, soluk denetimi zorlanmadan ve ses organlarında herhangi bir gerilime yol açmadan gerçekleştirilmelidir.
- Soluk basıncı ile gırtlak arasında uyum sağlanmalıdır, ses üretimi sırasında sabit ve doğal bir soluk akışıyla, gırtlak açık ses önde tutulmalı ve soluk üzerinde taşınmalıdır.
- Farklı titreşimlerle oluşan ses bölgeleri (rejisterler) birleştirilmeli, sesin, kırılmalara uğramadan, tek bir rejistir içinde kullanıldığı duygusu verilmelidir.
- Konuşma ve şarkı söylemede dil anlaşılır olmalıdır.
- Müziksel duyarlılık geliştirilmelidir.
- Teknik düzeye uygun eğitim materyalleri seçilmeli ve sıralı bir şekilde uygulanmalıdır.
- Ses sağlığını koruma bilinci kazandırılmalıdır.
- Ses eğitimi, bireyin yaş ve düzeyine uygun anlatım ve somutlaştırmalar yoluyla gerçekleştirilmelidir. (Çevik, 2013, s. 54,55).

Sağlıklı ve güzel bir ses elde etmek için ses eğitimi sürecinde yukarıda sıralanan ilkeleri eksiksiz olarak uygulamak gerekmektedir. Ses eğitimi sürecinde ilk olarak doğru bir solunum etkinliği gerçekleştirme becerisi kazandırılmalı, ardından diğer aşamalara geçilmelidir. Diğer önemli bir nokta ise ses sağlığını koruma bilincinin kazandırılmasıdır. Çünkü sağlıklı olmayan bir ses, doğru ses eğitimi teknikleri uygulansa bile istenilen düzeyde gelişme gösteremeyecektir.

1.6.3. Ses Eğitiminin Öğeleri

Sesi eğitimini oluşturan öğeler solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon olmak üzere dört temel davranış alanından oluşur. Şimdi bu kavramları kısaca açıklayalım:

Solunum: “Soluk alma ve soluk verme işleminin ikisi birlikte solunum olarak adlandırılmaktadır.” (Töreyin , 2008, s. 93).

“Doğru ve güzel bir ses elde edebilmek için dikkat edilmesi gereken en önemli öge doğru solunumdur.” (Töreyin , 2008, s. 94).

“Şarkı söyleme üzerine yazı yazanlar, etkili solunum yönetiminin ifade edici şarkıcılıkta vokal kontrolü için gerekli olduğunun altını çizerler.” (Callaghan,2000, s. 31).

“Ses eğitiminde sesin bilinçli, denetimli ve kontrollü üretimi, solunum destek ve kontrolü ile sağlanır. Solunum desteği ise soluk alma kaslarının (karın ve yan göğüs) solunum havası bulunan bölgelerdeki çöküşe karşı koymak amacıyla direnç göstermesidir.” (Töreyin , 2008, s. 95).

Solunum yönetimi yer çekimi, elastik geri tepme ve kas hareketliliğini kapsar. Şu açıktır ki vücut duruşu şu faktörleri etkilemektedir: Yer çekiminin aşağı doğru çekilmesi şarkıcının duruşuna bağlıdır; gövdenin duruşu ve omurganın hizası elastik geri tepmeyi etkileyebilir; kas eforunun derecesi ve bu eforun yönü doğrudan vücut duruşu ya da dolaylı olarak da yerçekimi ve elastik geri tepme faktörlerinden etkilenebilir. (Callaghan, 2000, s. 36).

Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere ses eğitiminin en temel öğelerinden birisi doğru solunumdur. Ancak doğru bir solunum ile sağlıklı ses elde edilebilir. Doğru soluk alıp verme etkinliği hedefine yeterince ulaşamadığı takdirde ses eğitiminin ilerleyen süreçlerinde bazı ses hasarları meydana gelebilecektir. Bu gibi durumlara engel olmak için ses eğitiminin en başında doğru solunum elde etme becerileri kazandırılmalıdır.

Fonasyon: “Sesin oluşumu demektir. Fonasyon, ses eğitiminde sesin doğru oluşturulma aşamasını teşkil ettiği için çok önemlidir. Fonasyonun gerçekleştiği larinksin kendi iç dinamiğine ve doğal hareket biçimine uygun olan hareketler, ses eğitimi sürecinde kazandırılması gereken önemli davranışlardandır.” (Töreyin , 2008, s. 97).

“Fonasyon vokal seslerin işlem hareketidir; gırtlakta üretim noktasında vokal ton unsurudur. Daha açık bir şekilde fonasyon, ton hissine neden olmak için yeterince hızlı titreşim üretebilmeyi sağlamak amacıyla vokal bağların titreşimsel hareketidir.” (Burgin, 1973, s. 60).

Ses eğitimi sürecinde sesin doğru bir şekilde oluşturulması için düzgün bir solunumun yanında, sesi eğitilecek olan bireyin sağlıklı bir anatomik yapıya sahip olması da son derece önemlidir. Bu bağlamda bireyin algılayan sistemden kulak ve beyininin; harekete geçiren sistemden soluk borusu, akciğer, göğüs kafesi, diyafram, bel kasları ve karın kaslarının; titreşen sistemden gırtlakının; yankılayan sistemden ağız boşluğu, dudaklar, dişler, damaklar, farinks, burun ve paranazal sinüslerinin her birisinin sağlıklı olması son

derece önemlidir. Yukarıda belirtilen bu sistemlerden herhangi birinde yaşanacak bir sağlık sorunu doğru bir fonasyon elde etmede engel teşkil edebilecektir.

Rezonans (Resonance): “Aynı ses yüksekliğinde harekete geçen iki titreşim kaynağından birinin titreşmeye başlamasıyla ötekinin de aynı anda titreşmesidir. Örneğin ısıklık çaldığımızda yakınımızdaki bir nesnenin, titreşmeye başladığı farkedilir. Buna göre, şarkı söylerken yalnız gırtlakta ses üreten ses telleri değil, baş içindeki boşluklarda titreşimi yayar.” (Say, 2005, s. 449).

“Rezonans, uyarıcı sistem ile rezonatörün öz frekanslarının aynı olduğu durumda oluşan zorlanmış titreşimdir. Bir rezonatörün kendi öz frekansına uygun bir uyarıcıya gösterdiği tepki olarak da tanımlanabilir.” (Zeren, 2014, s. 40).

“Rezonans ses eğitimi kapsamında ise; sesin rezonatör bölgelerde yankılanarak tını zenginliği kazanmasını ifade etmektedir.” (Töreyn , 2008, s. 98).

Vücudumuzda titreşim yapan ve tınlayan bölümler rezonansın gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Bu bölümler;

- Ses telleri: Ses telleri titreşir, yani vibrasyon oluşturur.
- Larenks: Ses tellerinin bulunduğu nefes borusudur. Titreşim burada gerçekleştiği için ilk tınlamanın yeri de burasıdır.
- Farenks: Farenkste (burun boşlukları) ses tınlar ve güçlenir.
- Ağız boşluğu: Ağız boşluğunda vokal ve konsolları kullanarak sese son şeklini kazandıran dudaklar, dil, dişler, sert ve yumuşak damak yer alır.
- Sinüsler: Titreşimleri kabul eden boşluklardır.
- Trekea, Broşlar ve Göğüs: Bu bölümler ses tınlarken titreşimleri çok iyi alır. Ses verirken elimizi göğsümüzün üzerine koyarsak, özellikle pes tonlarda bu titreşimleri hissederiz. Ses tellerinin alt bölümünde olan bu organların rezonans sistemine katkısı kimi uzmanlara göre önemli, kimi uzmanlara göre önemsizdir. (Sabar, 2008, s. 70,71).

Artikülasyon:

Artikülasyon, eğitim sürecinde ihmal edilmemesi gereken en önemli öğelerden biridir. Konuşulan dilin sesleri, ağız içindeki bölgelerin belli hareketleri sonucunda oluşur. Konuşurken olduğu kadar şarkı söylerken de “ne denildiği, ne söylenmek istenildiği” dinleyenler tarafından açık ve net olarak anlaşılabilir. Açıkça anlaşılan sözlerin etkileme gücü artar. Ses eğitiminin amaçlarından birisinin “etkili konuşmak” ve “etkili şarkı söylemeye ilişkin davranışlar kazandırmak” olduğu göz önünde bulundurulduğunda sözlerin anlaşılır

olmasının müziğin etkileme gücüne katkı ve önemi daha fazla ortaya çıkar. (Töreyin, 2008, s. 100).

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız ses eğitiminin dört ögesi ses eğitiminde önemli yer teşkil etmektedir. Bu dört öge ayrı ayrı önemli oldukları kadar bir bütün olarak uygulanmaları ses eğitiminin doğru olarak yapılabilmesi açısından önemlidir. Doğru solunum olmadan doğru bir fonasyon ve doğru bir rezonans elde etmek neredeyse imkansızdır. Bu nedenle solunumu, ses eğitimin en temel ögesi olarak nitelendirebiliriz. Doğru solunumun elde edilmesinin ardından çalışılacak diğer ögeler ise ancak bir bütün olarak uygulanabildiğinde doğru bir ses eğitimi gerçekleştirilmiş olacaktır.

1.6.4 Ses Eğitimi Türleri

Kapsamlı bir anlam içeren ses eğitimi 3 alt türe ayrılmaktadır.

- a.) Bireysel Ses Eğitimi
- b.) Birlikte (Kümesel Ses Eğitimi)
- c.) Koroda Ses Eğitimi (Çevik, 2013, s. 55).

a.) Bireysel Ses Eğitimi: Bireysel ses eğitimi ise kendi içerisinde “Temel Ses Eğitimi” ve “İleri Ses Eğitimi” olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmaktadır.

Temel Ses Eğitimi: “Temel ses eğitimi; her yaş ve her nitelikteki sesler için öncelikle eğitsel amaçlar doğrultusunda, konuşma ve şarkı söylemede sesin doğru, güzel ve etkili kullanımına yönelik temel davranışları kazandırma sürecidir.” (Çevik, 2013, s. 55).

Temel ses eğitimi programlarının hedefleri;

- Sesin kullanımı için uygun ve doğru bir bedensel duruşu alabilme, zihinsel olarak hazırlanmış durumda doğru solunum yapabilme.
- Ses üretme (fonasyon) ve üretilen sesin frekansına uygun rezonans bölgelerini kullanarak sesi doğru bir entonasyonla ve doğru yere yerleştirebilme, büyütüp zenginleştirebilme, doğal ve abartısız bir söyleyişi gerçekleştirebilme.
- Konuşma ve şarkı söylemede dilin anlaşılır olması için, dildeki sesli ve sessizleri iyi artiküle etme, doğru tonlama ve vurgularla kullanabilme.
- Temel düzeyde kazandırılan davranışlara dayalı olarak sesin kullanımında müziksel duyarlılığı geliştirebilme.
- Ses üretiminde işlevsel olan organları, bu organlar arasında gerçekleştirilen eşgüdümü kavrayabilme ve ses sağlığını koruyabilme.

- Temel düzeyde kazandırılan davranışlar doğrultusunda küçük ölçekli eğitim materyalleriyle bir dağar oluşturabilme. (Çevik, 2013 s. 56).

İleri Ses Eğitimi (Şan): “İleri Ses Eğitimi, mutasyon dönemini tamamlamış, uygun bir anatomik-fizyolojik yapıya, gürlük, genişlik ve tını özellikleriyle gelişmeye elverişli, dayanıklı bir ses materyaline sahip bireylerin, seslerini ileri teknikle ve sanatsal amaçlar doğrultusunda kullanabilmeleri için kişiye özgü planlanan bir ses eğitimi türüdür.” (Çevik, 2013, s. 57).

İleri Ses Eğitimi Programının Hedefleri:

- Uygun ve doğru bir bedensel duruşu almış ve zihinsel olarak hazırlanmış durumda, konuşma ve şarkı söylemede solunumu farklı dinamiklerde, tempolarda ve uzun süreli cümlelemelerde denetleyebilme, tüm kasları gerilimden uzak, esnek ve işlevsel olarak kullanma becerisini geliştirebilme.
- Doğru ataklarla sesi üreterek , doğru yere yerleştirebilme, farklı ses bölgelerinde (rejistir) nitelikli ses elde edebilme.
- Konuşma ve şarkı söylemede kullanılan dili, açık ve anlaşılır biçimde , sesli ve sessizleri doğru eklemleyerek, doğru bir söyleyiş (telaffuz), anlamına uygun olarak doğru tonlama ve vurgulamalarla (diksiyon) kullanma bilgi ve becerisini kazanabilme.
- Sesin teknik gelişimine dayalı olarak müziksel duyarlılığı üst düzeyde geliştirebilme, etkili bir seslendirme-yorumlama becerisi kazanabilme.
- Ses üretiminde işlevsel olan organları tanıyabilme bu organlar arasında gerçekleştirilen eşgüdümü kavrayabilme ve ses sağlığını koruyabilme.
- Farklı müzik türlerini, kültürlerini, tarihsel dönemleri yansıtan eğitsel ve sanatsal nitelikli, orta ve büyük ölçekli yapıtlardan oluşan geniş bir şarkı dağarı oluşturmaya yönelik gerekli bilgi ve beceriyi kazanabilme. (Çevik, 2013, s. 60).

“Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar”ın tespiti konulu çalışmamız ile ilgili sorular hazırlanırken, temel ses eğitimi ve ileri ses eğitimi programının hedefleri göz önünde bulundurulmuştur.

b.) Birlikte (Kümesel) Ses Eğitimi: “Koro eğitimi sürecinde bazen kümesel ses eğitimi uygulamalarına başvurulabilir. Koroda küçük gruplarla yapılan ses eğitimi çalışmaları, her bireye özgü teknik sorunların çözümünü kolaylaştırmakta, öğrencileri daha yakından tanıma fırsatı vermektedir.” (Çevik, 2013, s. 61).

c.) Koroda Ses Eğitimi: “Koro üyelerine, ortak deneyimleri yoluyla, seslerini koroyla bütünleştirerek, eğitsel ve sanatsal amaçlar doğrultusunda, doğru, güzel ve etkili kullanabilmeleri için, gerekli müziksel davranışları kazandırma sürecidir.”(Çevik, 2013, s. 61).

Koroda ses eğitiminde vokal pedagojik yaklaşımlardan birisi de ısınma işlemleri, prova teknikleri ve soğuma egzersizlerini kapsayan, sistematik bir eğitim programı olan, korolar için ses eğitimi olarak bilinen bir yaklaşımdır. Sağlıklı şarkı söyleme seslerinin üretimine uygulanan, hayatın vokal deneyimlerine (iç çekme, hapşurma, seslenme, inleme) dayanan bir metottur. Koro şarkıcılarına, desteklenen rezonans vokal sesleri üretmeyi ve sağlıklı şarkı söyleme kavramlarını içeren basit görevler vererek, onlara solo şarkı söyleme bağlamında öğretilen teknik kavramlarla çatışmaya girmeden bunları öğrenmeleri sağlanabilir. Pedagojik olarak bu metot koro şarkıcılarına koro repertuarlarında bulunan (legato, staccato, martellato, messa di voce, dinamik) şarkı söyleme görevlerini fethetmek için bir dizi vokal araç sağlar. Bu işlem, koro şarkıcısında özgüven ve kendine saygı yaratırken aynı zamanda vokal enstrümanı oluşturur. (Smith, Sataloff, 2000, s.106).

Koroda ses eğitiminin ilkeleri ve ses eğitimi programının hedefleri ise şu şekilde açıklanmaktadır :

Koroda Ses Eğitiminin İlkeleri;

- Koroda ses eğitimi, abartıdan uzak, doğal konumları yerleştirmeyi ve dilde anlaşılır olmayı sağlamalıdır.
- Fonasyon, ses gürlüğü, genişliği, tınısı, ses atakları, rejistir geçişleri ve vibrato, koro türlerine, amaçlarına, düzeyine ve partilerin özelliğine göre dengelenmelidir.
- Üretilen seslerin, toplulukla uyum içinde bütünleşmesine, kaynaşmasına ve bağdaşıklık kazanmasına çalışılmalıdır. (Çevik, 2013, s. 62).

Koroda Ses Eğitimi Programının Hedefleri;

- Koro içinde sesin kullanımı için uygun ve doğru bir bedensel duruşla, zihinsel olarak hazır durumda doğru solunum yapabilme. Bu temel davranışlara dayalı olarak konuşma ve şarkı söylemede solunumu farkı dinamiklerde, tempolarda ve uzun süreli cümlelemelerde denetleyebilme, tüm kasları gerilimden uzak, esnek ve işlevsel olarak kullanabilme.
- Doğru ses üretme ve üretilen sesin frekansıyla uyumlu rezonans bölgelerini kullanarak, sınırlı bir vibrato ve doğru bir entonasyonla, doğru yere yerleştirebilme, ses bölgeleri (rejistir) arasında bağlantı kurarak gürlük, genişlik ve tınyı geliştirebilme, pürüzsüz, kaliteli, estetik niteliği yüksek bir sesle, doğal ve abartısız bir söyleyişi ve koroya uyumu gerçekleştirebilme.
- Koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede, sesli ve sessizleri iyi eklemlenerek, dili, doğru bir söyleyişle (telaffuz), anlamına uygun olarak doğru tonlama ve vurgulamalarla açık ve anlaşılır kullanabilme.

- Müziksel duyarlılığı geliştirebilme, etkili bir seslendirme-yorumlama becerisi kazanabilme.
- Ses üretiminde işlevsel olan organları tanıyarak, bu organlar arasında gerçekleştirilen eşgüdümü kavrayabilme ve ses sağlığını koruyabilme.
- Küçük ölçekli eğitim materyallerinden ve kendi müzik kaynaklarımızdan başlayarak, farklı müzik türlerini, kültürlerini, tarihsel dönemleri yansıtan, orta ve büyük ölçekli yapıtlardan oluşan geniş bir koro müziği dağarına sahip olabilmek. (Çevik, 2013, s. 62,63).

Yukarıda “Koroda Ses Eğitiminin İlkeleri” ve “Koroda Ses Eğitimi Programının Hedefleri” başlıkları altında açıklanan öğeler, “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar”ın belirlenmesi konulu çalışmamız esnasında uzman yardımı ile hazırlanan anket sorularının temelini oluşturmaktadır.

Koroda ses eğitimi yöntemi çalışılan grubun yaş, cinsiyet yada fiziksel özelliklerine değişiklik göstermektedir. Koroda ses eğitimi uygulamaları koronun türüne göre belirlenmelidir. Koro eğitimcisi korosunun tını, gürlük, genişlik özelliklerine göre ses egzersizleri yaptırmalı ve mümkün olduğunca homojen bir tını elde etmeye çalışmalıdır. Bunlara ek olarak koro şefi, koro üyelerinin seslerini tanımalı, koristlerinin seslerindeki bireysel gelişim ve değişimleri gözlemleyebilmelidir. Koro eğitimcisinin amacı, öncelikle koristlerinin ses özelliklerini tanıyarak onların ses sağlıklarını gözetmek ve bu çerçevede ses gelişimlerini sağlamak olmalıdır. Çünkü, sadece sağlıklı ses gelişimi sağlanmış olan bir koro ile homojen tını elde edilebilir.

1.7 Koro ve Koro Eğitimi

1.7.1 Koro

“Koro deyimi Yunanca (khoreia-Horus), Latince (chorea) sözcüklerinde gelmektedir. Önceleri el ele tutuşup dans eden topluluğa Koro dendi. Sonraları da, bugünkü anlamında şarkı söyleyen topluluklara bu ad verildi.” (Egüz,1998, s. 11).

“En yalın ifade ile; insan seslerinden kurulan topluluklara, KORO adı verilmektedir.”(Arkan, 1971, s. 3).

“Bir eylem ya da etkinlik olarak ise koro, topluluk halinde müziksel seslenme, konuşma ve söyleme sürecidir.” (Uçan, 2001, s. 12).

Korolar, birlikte şarkı söylemek isteyen kişilerin biraraya gelmesi ile oluşan topluluklardır. Bu topluluklar yaş gruplarına ve müziksel hedeflerine göre değişik isimlerle adlandırılabilirler. Ancak tüm koroların ortak amacı birlikte şarkı söylemektir.

Genel olarak tanımlamak istersek; bir şef eşliğinde, sistemli ve düzenli bir şekilde şarkı söylemek amacıyla bir araya gelmiş topluluklara “koro” adı verilmektedir.

1.7.2 Koroların Genel Özellikleri

“Korolar, her üyenin toplu söyleme kurallarına kesinlikle uymak zorunda oldukları topluluklardır. Koristlerin, koro şefinin tüm hareket, jest ve mimiklerini izlemeleri, onunla tam bir ilişki kurmaları, birlikte müzik yaptığı arkadaşlarını dinlemeleri, izlemeleri ve şarkı söyledikleri sürece uyum içinde kalmaları gerekmektedir.” (Egüz, 1999, s. 3).

Korolar insanların birlikte şarkı söyleyerek müzik yaptıkları topluluklardır. Koro tınısının oluşumunda tüm koristler aynı derecede önemlidir.

Koroların genel amacı mümkün olduğunca homojen tek bir tını elde etmektir. Bu nedenle koroda şarkı söyleme etkinliği bireysel şarkı söyleme etkinliğinden ayrılır.

“Koro kendi içerisinde küçük toplumsal bir birimdir. Koro şefi, koro üyeleri, varsa koro eşlikçisi olmak üzere topluluğu meydana getiren her üyenin her grubun toplulukta ayrı ayrı ve tüm diğer bireyler için önem taşıyan görevleri vardır.” (Varol, 2002).

1.7.3. Koroların Türleri

Koroları genel olarak; Tek Sesli Korolar ve Çok Sesli Korolar olmak üzere iki ana başlık altında ele alabiliriz.

Tek Sesli Korolar: “Tek sesli eserleri seslendiren korolardır. Yalnız kadın, erkek ve çocuk seslerinden oluşturulabileceği gibi, ses ayrımı gözetmeksizin tüm ses cinsleri biraraya getirilerek de oluşturulabilir.” (Egüz, 1998, s. 11).

Çok Sesli Korolar: “Çok sesli eserleri seslendirmek üzere kurulmuş olan korolardır. Çok sesli korolar oluşumları açısından Kadın Koroları, Erkek Koroları, Çocuk Koroları ve Karma Korolar olarak dört ayrı grupta ele alınırlar.” (Egüz, 1998, s. 12).

“Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” adlı çalışmamızda ele alınan korolar da çok sesli korolar grubu içerisinde yer almaktadır.

1.7.4. Koro eğitimi

“Koro eğitimi korolara; yapılandırılma biçimi, düzeyi ve amaçlarına uygun olarak verilen ses eğitimleridir.” (Töreyin, 2008, s. 160).

“En yalın anlamıyla koro eğitimi, koroya ve koro üyelerine, ortak yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak sosyomüziksel davranışlar kazandırma; koronun ve koro üyelerinin sosyomüziksel davranışlarını ortak yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir.” (Uçan, 2001).

“Müzik eğitiminde koro eğitimi ise, birlikte seslenmeyi en iyi karşılayan ifade olarak kabul edilebilir ve buna dayanarak koro eğitimi önce insanın sonra da toplumun eğitimi olarak belirtilebilir.” (Varol, 2002).

“Müzik eğitiminin en temel boyutlarından biriside koro eğitimidir. Eğitim kurumlarımızda yapılan koro eğitiminin bireyin sesini etkili ve verimli kullanmasında, müziği yaşam için bir gereksinmeye dönüştürmesinde önemi ise yadsınamaz bir gerçektir.” (Şentürk, 2001).

“Koro eğitimi; bireylere bir bütünün bir parçası, çarkın bir dişlisi, topluluğun sorumlu bir bireyi olmayı öğretir ve bireyin kendi değerinin bilincine varmasını sağlar.” (Okuy, 2001).

Koro eğitimi, müzik eğitiminin en önemli basamaklarından birisini oluşturmaktadır. Ses eğitimi sürecini içerisine alan koro eğitimi bireylerin doğru ses üretme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Koro eğitimi, solfej eğitimi açısından da önemlidir. Çünkü temiz bir ses ile solfej okuma etkinliği ancak doğru ses üretebilmekle mümkün olacaktır. Solfej eğitiminin de çalgı eğitiminin temelini oluşturduğu göz önüne alındığında özellikle Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde koro eğitiminin ne denli önem arz ettiği bir kez daha gözler önüne serilmektedir.

1.7.5. Koro Şefi

“Koro yöneticisi, müziği öz ve biçim bakımından analiz ederek anlayan ve bu anlamı en iyi şekilde ifade edebilmeye yarayan yönetim tekniklerini, bilimsel ve sanatsal birikiminin desteğiyle kullanarak koroya aktaran kişidir.” (Çevik, 2013, s. 164).

“Her koro, eşi olmayan bir organizmadır. Bu organizmayı taşıyan, teşhis koyabilen sadece ilgili koro şefidir.” (Destan, 2001).

Koro şefi, koronun bel kemiğini oluşturmaktadır. Koro şefinin bilgi ve becerilerini korosuna aktarabilmesi, koro ile bir bütün içerisinde hareket edebilmesi ilgili koronun sanatsal başarısını olumlu yönde arttıracaktır. Bu nedenle koro şefi, korosuna her anlamda olumlu örnek oluşturmak ve korosunu geliştirmek misyonuna sahiptir.

1.7.6. Koroların Etkinliği

“Korolar, bir topluma, yalnız müzik sevgisi ve kültürü vermekle kalmazlar. Koroları oluşturan bireyler, bu topluluklarda gerçek arkadaşlığı, insan sevgisini bulurlar ve yaşamları boyunca da, oradan elde ettikleri alışkanlıkları sürdürürler.” (Egüz, 1998, s. 28).

Korolar başlangıcından bu güne müzik alanının yanı sıra pek çok alan için aydınlatıcı olmuştur. Eğitim açısından pek çok insanın bir arada eğitilebilmesine olanak tanımış, kültürel açıdan bireylere müzik kültürü kazandırılmasını sağlamış, birarada eğitimle ekonomik olmuş, topluluk içerisinde yer alabilme özelliği bakımında da kişilerin bireysel gelişimlerine katkılar sağlamıştır. (Varol, 2002).

“Koroları oluşturan bireyler ve korolar, müzikle birlikte aldıkları iyi alışkanlıkları çeşitli yollardan topluma da yansıtırlar. Bu nedenle korolar, toplumun yalnız müzik kültürünün gelişimine yardımcı olmakla kalmazlar, o toplumun genel eğitimine de katkıda bulunurlar.” (Egüz, 1998, s. 28).

“Korolar genel anlamda; psikolojik açıdan özgür, dinamik ve disiplinli, üretken, bencilleşmeyen, toplumu ile kendi arasında, eğitimi ve işi arasında dengeler oluşturabilen ve ruh sağlığı düzenli bir insan tipi oluşmasına katkı sağlarlar.” (Çetin, 1988, s. 516).

Özetle; korolar bireylerin birlikte sistemli ve uyumlu bir biçimde şarkı söyledikleri topluluklardır. Birlikte şarkı söylemenin temelinde uyum ve paylaşım vardır. Birlikte şarkı söylemeyi başaramış olan bireyler, diğer alanlarda da kolaylıkla uyum içerisinde

çalışabileceklerdir. Bu yönüyle koro eğitimi özünde bireylerin toplumda daha uyumlu ve işbirlikçi olmalarını sağlamaktadırlar.

Korolar insanların birbirlerine güvenmelerini, kendilerine ve topluluğa karşı sorumluluk bilinçlerinin gelişmesini sağlarlar.

Bir toplumda ne kadar çok koro varsa o toplumda sevgi, saygı, birlikte çalışabilme ve sorumluluk duyguları daha gelişmiş olacaktır. Bir anlamda korolar bir toplumun gelişmişlik düzeyinin simgeleridir.

Çağdaş ve demokratik toplumlarda müzik ve özellikle koro etkinliklerinin gelişmiş olmasının bir tesadüf olduğu düşünülemez.

Biz müzik eğitimcilerinin, müzik alanında yapılan ve yapılacak bireysel çalışmaların yanı sıra, her düzeyde sistemli ve düzenli olarak gerçekleştirilecek koro çalışmalarına öncülük etmesi çağdaş uygarlıklar düzeyine çıkmak için atılacak adımların en önemlisi olacaktır.

1.8. Öğretim Sürecinin Analizi

“Öğretim amaçlarının belirlenmesi ve analizi, öğretim sürecinin belki de en önemli aşamasıdır, çünkü daha sonra yapılacak bütün planlar belirlenen amaçlar ve bu amaçların analizi sonuçlarına göre yapılır.”(Yalın, 2006, s. 26).

Bu nedenle çalışmamızın bu bölümünde öğretim amaçlarının sınıflandırılması üzerinde durulacak, öğrenme ürünleri sınıflandırılacak ve sınıflandırılan öğrenme ürünlerine göre ses eğitimi sürecinin nasıl işleyeceğine ilişkin örnekler verilecektir.

1.8.1. Amaçların Sınıflandırılması

“Bazı eğitimciler insan davranışlarını analiz ederek sınıflama sistemleri geliştirmişlerdir. Taksonomi adı verilen bu sınıflama sisteminde, öğrenme ürünleri en basitten en karmaşığa, kolaydan zora, birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı olarak sıralanmıştır.” (Yalın, 2006, s. 27).

Taksonomi’de herhangi bir düzeydeki davranışların kazanılması bir alt düzeydeki davranışların kazanılması ön koşuluna bağlıdır. Bu nedenle öğrenmenin sağlanması aşamasında bir önceki davranışın kazanılmış olması gerekmektedir.

Çalışmamızda, “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar”ın belirlenmesi sürecinde de taksonomi öğeleri dikkate alınarak gerekli sorular sorulmuş ve cevaplara ulaşılmaya çalışılmıştır.

“Öğrenme ürünlerini analiz ederek sınıflama sistemleri geliştiren eğitimcilerin başında Bloom ve arkadaşları gelir. Bloom ve arkadaşları 1950’lerde yaptıkları çalışmalar sonucu, öğrenme ürünlerini bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç alanda toplayarak tanımlamıştır.” (Yalın, 2006, s. 27).

1.8.1.1 Bilişsel Öğrenmeler

“Bilişsel öğrenmeler, zihinsel etkinliklerin ağırlıkta olduğu davranışları kapsar. Bloom ve arkadaşları bilişsel öğrenmeleri altı kategoride toplamış ve basitten karmaşığa olmak üzere şu şekilde sıralamışlardır:

Bilgi → Kavrama → Uygulama → Analiz → Sentez → Değerlendirme” (Yalın, 2006, s. 27).

Bu sıralamaya göre ilk olarak öğrenilmesi gereken, bilgi düzeyindeki davranışlardır. Bilgi düzeyindeki davranışın öğrenilmesi ile kavrama düzeyine geçilebilir. Uygulama düzeyindeki davranışın öğrenilmesi de, bilgi ve kavrama düzeyindeki davranışların öğrenilmiş olması ön koşuluna bağlıdır. Aynı şekilde analiz düzeyindeki öğrenmelerin sağlanması bilgi, kavrama, uygulama aşamalarındaki davranışların öğrenilmesine; Sentez düzeyindeki öğrenmelerin sağlanması ise bilgi, kavrama, uygulama, analiz aşamalarındaki davranışların öğrenilmesine bağlıdır. Son olarak, değerlendirme düzeyindeki öğrenmelerin sağlanması da taksonomide yer alan bilgi, kavrama, uygulama, analiz ve sentez aşamalarındaki öğrenmelerin sağlanabilmiş olması önkoşuluna bağlıdır.

Ses eğitimi sürecinde de öğrencilerin seslerini doğru bir teknikle kullanmayı öğrenmeleri, ses eğitimcilerinin Bloom’un taksonomisinde yer alan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme aşamalarının doğru ve sistemli bir şekilde işlemeleri ve öğrencilerine bu gelişim basamaklarına uygun olarak eğitim vermeleri ile mümkün olacaktır.

Şimdi Bloom'un taksonomisinde yer alan bu altı öğrenme düzeyini ayrıntılı olarak inceleyelim:

Bilgi: Bilgi düzeyindeki bir davranış, ezber öğrenmeyi içerir ve olgular, ilkeler ve terimlerin hatırlanmasını gerektirir. Bilgi düzeyindeki hedeflerin kazanıldığını gösterebilecek öğrenci davranışlarından bazıları şunlardır:

- Gösterilen eşyaların isimlerini söylemek,
- Belirli bir nesneyi bir dizi nesne arasından seçip işaretlemek,
- Bir kavramı tanımlamak,
- Bir nesne ya da olguyla ilgili bazı özellikleri görünce tanımak.

Kavrama: Kavrama düzeyinde, öğrenciden, önceden öğrendiklerini yeni bir biçimde, yeni bir düzenlemeyle sunması istenir. Bu düzeyde kazanılabilecek bazı öğrenci davranışları şunlardır:

- Bir olayı, bir tabloyu açıklama,
- Öğrenilen ilkelerin, olguların nedenlerini, nasıllarını belirleme,
- Bir nesneyi bir kategori içinde sınıflandırma,
- İki nesneyi/olayı karşılaştırma,
- Bir kavramı kendi kelimelerini kullanarak tanımlama, özetleme, orjinal bir örnek verme.

Uygulama: Uygulama düzeyindeki davranışlar, daha önce öğrenilen kuramsal ifadeler ve genellemelerin (olgular, kavramlar, ilkeler, kurallar, kuramlar vs.) yeni durumlarda kullanılması ile ilişkilidir. Bu düzeyde kazanılabilecek bazı öğrenci davranışları şunlardır:

- Bir matematik problemini çözmek,
- Bir görevi yerine getirmek,
- Bir dizi kural ve yöntemleri kullanmak,
- Önerilen bir iş planının sonuçlarını tahmin etmek.

Analiz: Analiz düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Bir problem, bütün ya da sistemin organizasyon ve yapısını tanıma,
- Problem, bütün ya da sistemi öğelerine ayırma,
- Bir problem, bütün ya da sistemin öğeleri arasındaki ilişkileri belirleme,
- Bir problem, bütün ya da sistemdeki kuram, ilke ve genellemeleri tanıma.

Sentez: Sentez, fikir ya da öğeleri belli ilişki ve kurallara göre birleştirip yeni bir bütün oluşturma yeteneğidir. Sentez düzeyindeki öğrenci davranışları şunlardır:

- Öğrencinin bir problemle ilgili öğeleri düzenlemesi,
- Bir problem durumu ile ilgili bir çözüm önermesi,
- Farklı kaynaklardan bilgileri kullanarak kendine özgü bir ürün geliştirmesi.

Değerlendirme: Değerlendirme düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Belli bir iş, metot, çözüm ya da ürün değeri hakkında belirli ölçütler kullanarak yargıda bulunmak,
- Belirli bir görüş yada öneriyi eleştirmek ya da savunmak. (Yalın, 2006, s. 28).

Şimdi de Bloom'un taksonomisinde sıralanan altı öğrenme düzeyinin ses eğitimi sürecinde nasıl uygulanabileceğini örneklendirelim:

Bilgi: Ses eğitimi sürecinde, bilgi düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitiminde kullanılan kavramların isimlerini söylemek,
- Ses eğitimi ile ilgili kavramları tanımlamak,
- Diğer kavramlar arasında ses eğitimi ile ilgili olanları seçmek,

Kavrama: Ses eğitimi sürecinde, kavrama düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi ile ilgili öğrenilen ilkelerin nedenlerini, nasıllarını belirleme,
- Ses eğitimi ile ilgili öğrendiği kavramları bir kategori içerisinde sınıflama,
- Öğrendiği bilgileri karşılaştırma,
- Öğrendiği kavramları özümseme ve kendi kelimelerini kullanarak tanımlayabilme, özetleme, orjinal örnekler verebilme.

Uygulama: Ses eğitimi sürecinde, uygulama düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Bir eseri seslendirebilmek,
- Eser seslendirme aşamasında bilgi ve kavrama basamaklarında öğrendiği kural ve yöntemleri kullanabilmek.

Analiz : Ses eğitimi sürecinde, analiz düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Seslendirdiği eserin genel özelliklerini tanıma,
- Eserin dönem özelliklerini tanıma,
- Gürlük ve hız terimlerine dikkat ederek eseri seslendirebilme.

Sentez : Ses eğitimi sürecinde, sentez düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Eser seslendirme aşamasında öğrencinin karşılaştığı problemleri tespit edebilmesi,

- Doğru ses kullanımı, pürüssüz ses elde etme, doğru bir ritimle eseri seslendirebilme, temiz bir entonasyon elde etme, nüas ve gürlük terimlerine dikkat etme, doğru nefes kullanımı gibi öğelerin hepsine birden dikkat ederek eseri bir bütün olarak seslendirebilmesi,
- Eser seslendirme sürecinde karşılaştığı sorunların farkına varıp, kendine özgü yöntemler kullanmak ve farklı kaynaklardan da bilgiler edinmek sureti ile karşılaştığı sorunları aşabilmesi.

Değerlendirme: Ses eğitimi sürecinde, değerlendirme düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Seslendirdiği eser hakkında yargıda bulunabilmek,
- Eser seslendirme sürecinde kullanılan belirli yöntem ve teknikleri eleştirebilmek ya da savunabilmek.

1.8.1.2. Duyuşsal Öğrenmeler

Duyuşsal öğrenmeler, bir nesne, bir olay, bir konuya karşı ilgi, tutum, tavır ve duygu gibi davranış eğilimlerini içerir (tercih, hoşlanma ya da hoşlanmama, yaklaşma ya da kaçınma eğilimleri gibi). Bir davranış öğrencinin seçim yapmasını gerektiriyorsa, bu duyuşsal bir davranış olarak sınıflandırılır. Duyuşsal davranışlar genellikle belirli şartlar altında belirli seçimler yapmaya ve kararlar alma eğilimi olarak tanımlanırlar. Örneğin, öğrencilerden iyi çalışmalarını, çevreyi korumalarını, kurallara uymalarını vs. isteriz. Bir amacı, duyuşsal öğrenme olarak sınıflandırabilmek için, öğrencilerin bir seçim yapması gerekip gerekmediğini belirlememiz gerekmektedir.

Duyuşsal öğrenmeler, ayrıca, bilişsel ve psikomotor davranışların kazanılmasını destekler. Örneğin bir konuya değer vermeyen bir kişinin, o konu hakkında bilgi ve beceri sahibi olması ya da öğrenme isteği duymayan birinin öğrenmesi çok zordur. (Yalın, 2006, s. 29).

Duyuşsal öğrenme aşamaları şu şekildedir:

Alma → Tepkide Bulunma → Değer Verme → Örgütlenme → Bir Değer ya da Değerler Bütünüyle Nitelenmişlik

Şimdi duyuşsal öğrenmelerin yukarıda sıralanan beş öğrenme düzeyini ayrıntılı olarak inceleyelim:

Alma: Belirli bir fikir, olay ya da uyarıcıya dikkat etme, bunlara karşı hoşgörülü olma, ve belirli uyarıcıları diğerlerinden ayırarak seçme.

Tepkide Bulunma: Belirli uyarıcılarla ilgilenme, onlara belli bir biçimde tepkilerde bulunma. Aktif katılım da denebilir.

Değer Verme: Bir davranış, olay ya da olguya önem verme; bir değeri diğerlerine tercih etme ve bir değere kendini adama.

Örgütlenme: Farklı değerleri tutarlı bir değerler sistemi oluşturacak şekilde örgütlenme.

Bir Değer ya da Değerler Bütünüyle Nitelenmişlik: Özümseven değerlere tutarlı bir yaşam felsefesi ya da dünya görüşü geliştirme. (Yalın, 2006, s. 30).

Şimdi de duyuşsal öğrenmelerin yukarıda sıralanan beş öğrenme düzeyinin ses eğitimi sürecinde nasıl uygulanabileceğini örneklendirelim:

Alma: Ses eğitimi sürecinde, alma düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses koruma bilincine sahip olma,
- Birlikte söylemede diğer koristlere ve koro şefine karşı hoşgörülü olma,
- Birlikte söyleme kurallarının farkında olarak bu kurallara dikkat etme.

Tepkide Bulunma: Ses eğitimi sürecinde, tepkide bulunma düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi sürecine aktif olarak katılma,
- Ses eğitiminde karşıdan gelen uyarıcılarla ilgilenme ve bu uyarıcılara tepkide bulunma.

Değer Verme: Ses eğitimi sürecinde, değer verme düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimine gereken önemi verme,
- Ses eğitimini ya da toplu söyleme etkinliğini başka etkinliklere tercih etme,
- Kendini çalışma sürecine adama.

Örgütlenme: Ses eğitimi sürecinde, örgütlenme düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi ve toplu söyleme sürecindeki farklı değerleri tutarlı bir biçimde örgütleyebilme.

Bir Değer ya da Değerler Bütünüyle Nitelenmişlik: Ses eğitimi sürecinde, bir değer ya da değerler bütünüyle nitelenmişlik düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi ya da toplu söyleme etkinliği sürecinde özümsemiği değerleri bir yaşam felsefesi haline getirme.

1.8.1.3 Psikomotor Öğrenmeler

Psikomotor öğrenmeler, belirli fiziksel hareketlerin belli bir sıraya göre doğru, hızlı ve otomatik olarak yapılması sonucunda ortaya çıkan davranışları içerir. Bir müzik aletini çalma, bir toma makinasını çalıştırma, yemek pişirme, daktikoda on parmak yazı yazma, bir şekil çizme, bir yarayı sarma, bir video kamerasını kurma ve çalıştırma gibi davranışlar psikomotor becerilere örnek olarak verilebilir.

Psikomotor öğrenmeleri kategorilere ayırmak için en çok kullanılan taksonomi, Simpson'un taksonomisidir. (Yalın, 2006, s. 31).

Simpson'un psikomotor öğrenmeleri kategorilere ayırdığı taksonomisinin aşamaları şöyledir:

Algılama (yorumlama) → Kuruluş (hazırlanma) → Kılavuz Denetiminde Yapma → Mekanizma (alışkanlık) → Karmaşık Dışa Vuruk Faaliyet → Uyarlama (değiştirme) → Yaratma

Şimdi Simpson'un taksonomisine göre psikomotor öğrenmelerin yukarıda sıralanan sekiz öğrenme düzeyini ayrıntılı olarak inceleyelim:

Algılama (yorumlama): Bir becerinin nasıl yapıldığını izleme; hareketlerin farkına varma.

Kuruluş (hazırlanma): Bir motor hareket için zihinsel, bedensel ve duygusal yönden hazır olma.

Kılavuz Denetiminde Yapma: Bir beceriyi, önce beceriyi yapan başka bir kişiyi taklit ederek ve daha sonra kendi kendine yaparak öğrenme.

Mekanizma (alışkanlık): Bir beceriyi kendi başına, hiç kimseden yardım almadan, istenilen hassasiyette yapma.

Karmaşık Dışa Vuruk Faaliyet: Karmaşık bir beceriyi kolayca, en az zaman ve enerji harcayarak yapma.

Uyarlama (değiştirme): Önceden kazanılan becerileri, yeni durumlarda kullanma.

Yaratma: Yeni, orjinal bir motor davranış geliştirme. (Yalın, 2006, s. 30).

Şimdi de Simpson'un taksonomisine göre psikomotor öğrenmelerin yukarıda sıralanan sekiz öğrenme düzeyinin ses eğitimi sürecinde nasıl uygulanabileceğini örneklendirelim:

Algılama (yorumlama): Ses eğitimi sürecinde, algılama (yorumlama) düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi sürecini uzaktan izleme gözlemlleme
- Yapılan devinsel hareketlerin farkına varma.

Kuruluş (hazırlama): Ses eğitimi sürecinde, kuruluş (hazırlama) düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi için zihinsel, bedensel ve duygusal yönden hazır olma.

Kılavuz Denetiminde Yapma: Ses eğitimi sürecinde, klavuz denetiminde yapma düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Doğru ses kullanımını önce beceriyi yapan başka kişiyi taklit ederek ve daha sonra kendi kendine egzersiz yaparak öğrenme.

Mekanizma (alışkanlık): Ses eğitimi sürecinde, mekanizma (alışkanlık) düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Doğru ses kullanımını kendi başına, herhangi bir kılavuz yardımı olmadan, istenilen hassasiyette gerçekleştirebilme.

Karmaşık Dışa Vuruk Faaliyet: Ses eğitimi sürecinde, karmaşık dışa vuruk faaliyet düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitiminin üst düzey becerilerini (temiz bir entonasyonla söyleme, pürüzsüz ses elde etme, sınırlı bir vibrato ile ses üretme, doğru solunum yapabilme vb.) kolaylıkla uygulayabilme.

Uyarlama (değiştirme): Ses eğitimi sürecinde, uyarlama (değiştirme) düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Ses eğitimi sürecinde kazanılan sesi doğru kullanma becerilerini bireysel söyleme yada toplu söyleme ortamında gerçekleştirebilme.
- Sesini her durum ve ortamda doğru bir şekilde kullanabilme.

Yaratma: Ses eğitimi sürecinde, yaratma düzeyinde kazanılabilecek öğrenci davranışları şunlardır:

- Sesini tanıyıp özümsemiş, üst düzey ses kullanma becerilerini edinmiş bireyin, sesinin tınısı, rengi ve kullanımı ile ilgili kendine özgü söyleme yöntemini geliştirebilmesi.

1.9. Koro Eğitimi Sürecinde Öğretim Amaçlarının Belirlenmesinin Önemi

“Öğretim amaçlarının belirlenmesi, öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması sürecinde önemli bir basamaktır. Öğretim amaçları, öğretme-öğrenme faaliyetlerini başarıyla tamamlayan bir öğrencinin kazanması beklenen davranışları tanımlar.” (Yalın, 2006, s. 49).

“Öğrencilerin belirlenen öğretim amaçlarına ulaşmaları için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumları belirlemek maksadıyla amaçlar analiz edilir. Uygun analiz tekniklerini seçmek amacıyla yapılan bu sınıflandırma sonucunda Bloom, öğrenme ürünlerini bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç gruba ayırır.” (Yalın, 2006, s. 49).

Koro eğitimi sürecinde de öğretim amaçlarının belirlenmesi önemlidir. Öğrencilere kazandırmak istediğimiz davranışların belirlenmesi için öncelikle öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri belirlenmeli, daha sonra öğrencilere kazandırılmak istenen davranışlar basitten karmaşığa, kolaydan zora ilkesine uygun olacak biçimde sıralanmalıdır.

Koro şefinin, öğrencilerin ön koşul bilgilerini tespit ederek bu bilgiler doğrultusunda dersin amaçlarını doğru olarak sıralayabilmesi, öğretme sürecini kolaylaştıracak; öğrencilerin öğrenme sürecinin ise daha kolay ve anlaşılır olmasını sağlayacaktır.

1.10. Koro Eğitimi Sürecinde Öğretim Durumlarını Planlama

Öğretim durumlarını planlama; “öğretim amaçlarını yazıp sıraladıktan sonra, bu amaçları öğrencilere kazandıracak öğretim durumlarını düzenleme sürecidir.” (Yalın, 2006, s. 52).

Koro eğitimi sürecinde de öğretim durumlarının doğru bir şekilde belirlenmesi, koronun başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

1.10.1. Öğretimin Temel Aşamaları

Öğretim içeriğinin büyüklüğü ve niteliği ne olursa olsun, genelde bir öğretimin temel amaçları beş kısımdan meydana gelir. Bu aşamalar şöyledir:

- Giriş
- Sunu
- Alıştırma
- Geri Bildirim
- Değerlendirme

Şimdi yukarıda belirtilen öğretimin beş aşamasını ayrıntılı olarak inceleyelim.

Giriş : “Bu bölümde öğrencilerin dikkatleri öğrenme içeriğine yöneltilir; öğrenciler hedeflerden haberdar edilir ve öğrencilerin önceden sahip oldukları ilgili öğrenmelerle yeni öğrenmeler arasında ilişki kurulur.” (Yalın, 2006, s. 52).

“Giriş etkinlikleri planlanırken şu aşamalara dikkat edilmelidir:

- Öğrencilerin Dikkatini Çekme
- Motivasyonu Sağlama
- Hedeflerden Haberdar Etme
- Giriş Davranışlarını Saptama
- Yeni ve Eski Öğrenmeler Arasında İlişki Kurma” (Yalın, 2006, s. 53-54).

Eğitim sürecinde ilk olarak giriş etkinliklerini doğru olarak planlayabilmek önemlidir. Koro eğitimi sürecinde de ilk olarak öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırıcı etkinliklerde bulunulmalıdır. Çalışılacak eser hakkında ya da eserin bestecisi hakkında bilgi vermek gibi etkinlikler, öğrencilerin çalışılacak esere karşı dikkatlerinin çekilmesini sağlayacaktır.

İkinci olarak öğrencilerin motivasyonları sağlanmalıdır. Öğrencilerin yeterli bir motivasyon ile çalışmalarını sağlamak için, dersin başında yapılan etkinliklerin neden gerekli olduğunun öğrencilere açıklanması gerekmektedir. Örneğin nefes ve ses egzersizlerinin önemini kavrayamayan bir öğrencinin derse karşı motivasyonu yeterince sağlanamamış olacaktır. Yeterli motivasyonun sağlanamaması ise, öğrenme sürecini olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle koro eğitimcileri, öğrencilerini derse karşı motive edebilmek için çalışmalar esnasında gerekli açıklamaları yapmalıdırlar.

Öğrencilerin derse karşı motivasyonları sağlandıktan sonra, öğrencilere dersin hedeflerinden bahsedilmelidir. Ancak hedeflerden bahsederken öğrencilerin motivasyonlarının düşürülmemesine dikkat edilmelidir. Örneğin bir esere çalışmaya başlamadan evvel öğrencilere hedeflerin tümünden bahsetmek, (Eseri doğru bir entonasyonla seslendirme, dili doğru kullanma, eseri dönem özelliklerine uygun seslendirme, gürlük ve nüans terimlerine dikkat etme vb.) öğrencilerin motivasyonlarının düşmesine neden olabilir. Bu nedenle öğrencilere daha kolay ulaşılabilir hedeflerden bahsetmek, öğretim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Giriş etkinliklerinin dördüncü aşaması olarak giriş davranışları saptanmalıdır. Bu süreçte öğrencilerin ön koşul bilgileri tespit edilmelidir. Koro eğitimcilerinin bu süreçte öğrencilerinin seslerini tanımaları, solfej seviyelerini tespit etmeleri gerekmektedir. Ancak öğrencilerin seslerinin tanınması ve solfej seviyelerini belirlenmesi ile doğru eser seçimi yapılabilecektir.

Giriş etkinliklerinin son aşaması ise yeni ve eski öğrenmeler arasında ilişki kurabilmektir. Öğrencilere yeni bir bilgi sunmadan evvel daha önce öğretilmiş olan bilgilerin hatırlanmasının sağlanması, öğretim sürecini kolaylaştıracak ve daha kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır. Bu süreçte koro eğitimcisi, daha önceki eserlerde öğrettiği bilgilerin yeni bir eserin çalışılması sırasında da öğrenciler tarafından hatırlanmasını sağlayabilmelidir.

Sunu : “Bilgi, olgu, kavram, kural, ilke veya yöntemlerin öğrenciye taktim edildiği bölümdür. Sunu, öğrencilere kazandırılacak davranış türü ve öğrencilerin giriş davranışlarına göre farklılık gösterecektir.” (Yalın, 2006, s. 52).

“Öğretim aşamasında, öğrencinin öğrenmesine yardım eden değişik stratejiler kullanılmalıdır. Bu stratejiler şu şekilde sıralanmıştır:

- Ders Özeti
- Tekrar
- Kolaydan Zora Sıralama
- Genelleme Yapma
- Dikkatleri Çekme” (Yalın, 2006, s. 56).

Öğrencilere bilgiyi doğru bir biçimde sunmak, öğrenmenin daha kolay olmasını sağlayacaktır. Bilgiyi doğru bir biçimde sunabilmek için ise yukarıda belirtilen aşamalara dikkat etmek gerekmektedir.

Ders esnasında ve ders bitiminde öğrenilen konuların özetlenmesi bilginin kalıcılığını arttıracaktır. Eser seslendirme sürecinde ise notaların üzerine çeşitli notlar alınması sağlanmalı, sık hata yapılan yerlere çalışmalar sırasında dikkat çekilmelidir. Belirlenen noktalarda yapılan düzeltmelerin başka eserler çalışılırken de hatırlatılması, aynı hataların yapılması olasılığını azaltacaktır.

Tekrar süreci, öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Bir eserin baştan sona çalışılmasındansa düzeltilmesi gereken noktaların belirlenerek, öğrencilerin motivasyonunu düşürmeden ara ara tekrar yapılması başarıyı olumlu yönde etkileyecektir.

Çalışmalar sırasından kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesine uyulması önemlidir. Öğrencilerin üst düzey eser seslendirme becerilerine ulaşabilmeleri için, çalışmalara kolay olan eserlerden başlamak ve öğrencilerin ilk önce temel eser seslendirme becerilerini kazanmalarını sağlamak gerekmektedir.

Öğrenciler öğrendikleri bilgileri farklı durumlarda da kullanabilmelidirler. Örneğin ; ses egzersizleri sırasında doğru ses üretme becerilerini kazanabilmiş olan bir öğrenci, eser seslendirme sürecinde de sesini doğru bir şekilde kullanabilmelidir.

Öğretmen ders esnasında gerekli gördüğü durumlarda çeşitli uyarıcılar ile öğrencilerin dikkatini çekebilmelidir. Örneğin bir koro şefi çalışma esnasında öğrencilerin yanlış yaptıkları durumlarda espiri yaparak onların yanlışlarına dikkat çekebilmelidir. Bu yöntem, öğrencilerin motivasyonlarının düşürülmeden doğru yönlendirilmelerini sağlayacak ve öğrenme sürecini olumlu etkileyecektir.

Alıştırma : Alıştırma faaliyetleri, öğrencilere kazandırmak istediğiniz davranışları uygulama fırsatı sağlar. (Yalın, 2006, s. 56).

Alıştırma faaliyetleri, müzik eğitiminin her dalında önemli bir aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Koro eğitimcisi de alıştırma etkinliklerini öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlayabilmeli ve çalışmalar sırasında gerekli alıştırmaları uygulayabilmelidir.

Geri Bildirim : “Öğrencilere sadece alıştırma yaptırılmakla kalınmamalı, kendilerine davranışları hakkında geri bildirim de verilmelidir. Öğrencilerin ne zaman doğru, ne zaman yanlış yaptıklarını bilmesi, yanlışlarını düzelterek daha dikkatli olmalarına yardım eder.” (Yalın, 2006, s. 57).

“Etkili olabilmesi için geri bildirim şu özellikleri taşımalıdır.

- Kapsamlı olmalıdır
- Belirgin olmalıdır
- Düzeltici olmalıdır
- Anında verilmelidir
- Pekiştirici olmalıdır.” (Yalın, 2006, s. 57).

Eser seslendirme sürecinde öğrencilere yanlış yaptıkları yerleri söylemek yeterli değildir. Aynı zamanda yanlış yapılan noktaların nasıl düzeltileceği hakkında da bilgi vermek gerekmektedir.

Yapılan hataların neden kaynaklandığı hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir. Örneğin entonasyon probleminin yanlış vokal kullanımından kaynaklandığını belirtmek, sorunun daha kolay çözülmesini sağlayacaktır.

Öğrencilere verilen geri bildirimler düzeltici nitelikte olmalıdır. Doğru olduğunu söylediğimiz bilginin neden doğru olduğu öğrencilere açıklanabilmelidir. Örneğin, ses eğitimi sürecinde, vokal kullanımının, entonasyonu nasıl etkilediğinin öğrencilere açıklanabilmesi, öğrenmenin daha etkili olmasını sağlayacaktır.

Öğrenme sürecinde doğru bilgi anında verilmelidir. Eser seslendirme sürecinde de yanlış yapılan yerlerde durularak, öğrencilere doğrunun nasıl olacağına dair anında dönüt verilmelidir. Ancak bu süreçte öğrencilerin motivasyonlarının düşürülmemesi açısından sadece önemli görülen yerlerde düzeltmeler yapılmalıdır. Ayrıntılı düzeltmelerin yapılması işlemi ise sürece yayılmalıdır.

Öğrencilerin doğru yaptığı davranışlar pekiştirilmelidir. Eser seslendirme sürecinde de öğrencilerin doğru yaptığı davranışlar çeşitli yöntemlerle ödüllendirilmelidir. Doğru davranışın pekiştirilmesi, davranışın daha kalıcı olması sağlanacaktır.

Değerlendirme : “Değerlendirme bölümünde, öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeyleri ölçülür, yaptıkları yanlışlar tespit edilir ve öğrencilere yanlışlarını düzeltme fırsatı verilir.” (Yalın, 2006, s. 52).

Koro çalışmalarında bu süreç öğrencilerin kuartet çalışması yapmaları ile sağlanabilir. Böylece öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeyleri ölçülebilecek ve yaptıkları yanlışlar tespit edilebilecektir. Edinilen değerlendirme sonuçları doğrultusunda ise öğrencilere yanlışlarını düzeltme fırsatı verilmelidir.

1.10.2. Yöntem Seçimi

“Öğretim yöntemleri, esas itibariyle öğrencilere kazandırılacak davranışların özelliklerine göre seçilmekle birlikte, yöntem seçimini etkileyen diğer birçok faktör vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir :

- Kazandırılacak davranışlar
- Öğrenci grubunun büyüklüğü
- Zaman
- Öğretim ortamı
- Araç-gereç durumu
- Öğretmenin yeterliliği ve tutumu.” (Yalın, 2006, s. 59).

İyi bir koro eğitimcisi, çalışma ortamına, kazandırılacak davranışlara, zamana ve elinde bulunan araç gereçlere göre en uygun öğretme yöntemini seçecek ve uygulayacaktır. Elindeki olanaklara göre, en uygun öğrenme yöntemini seçebilmek ise koro eğitimcisinin eğitsel ve müziksel formasyonunun yeterliliği ile doğru orantılıdır.

1.11. Sınıfta İletişim Sürecinin İşleyişi

“Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin eğitsel amaçlara ulaşabilmek için kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçlarıyla sağladıkları bilgi ve yaşantıları, uygun bir düzenlenişle paylaştıkları ortamdır. Bu paylaşım ise iletişimle olur.” (Güçlü, 2006, s. 205).

Sınıf ortamında tüm etkinliklerin düzenlenmesi ve öğrencilerin yeterliliklerinin belirlenerek uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin seçilebilmesi, sınıf içerisindeki iletişim sürecinin doğru olarak işleyebilmesine bağlıdır.

1.11.1. Koro Eğitimi Sürecinde Öğretmen Davranışlarının Sınıf İletişimindeki Önemi

“Bir öğretmenin etkinlik ve etkinlik derecesi, gerçek anlamda o öğretmenin öğrencileriyle iletişim kurmada gösterdiği becerilerin düzeyi ve çeşitliliği ile ölçülür. Öğretmen öğrencilerinin iletişim sonundaki tepkilerine bakarak ne ölçüde öğrettiğinin yanında nasıl öğretmesi gerektiğini de belirleyebilir. Öğrencinin dersi sevmesi, çalışma alışkanlığı kazanması öğretmen-öğrenci iletişimi ile doğru orantılıdır. Bu öğretmenin eğitimci yeteneğinin yanı sıra kişiliği ve anlayışı ile de ilgilidir.” (Güçlü, 2006, s. 209).

Sınıfta iletişimi geliştirmek için öğretmen şu hususlara dikkat etmelidir:

- a.) Öğretmen konuşma yeteneğini geliştirmelidir.
- b.) Öğrenci ihtiyaçları, yetenek ve ilgileri değerlendirilmelidir.
- c.) Öğrencinin ilgisini dağıtan durumlar ortadan kaldırılmalıdır.
- d.) Öğrencilerin dikkatle dinlemesi için birden fazla duyu organına hitap eden araç ve gereçler kullanılmalıdır. (Güçlü, 2006, s. 213).

Yukarıda sıralanan özellikler bir koro eğitimcisinde de bulunması gereken olmazsa olmaz özelliklerdendir. Koro eğitimcisi koristlerine konuşması, davranışları ve yeteneğiyle örnek teşkil etmeli ve aynı zamanda öğretim sürecinde yaratıcı olmalıdır. Her koronun ayrı bir organizma olduğu göz önüne alındığında, koronun ihtiyaçlarını anlayabilmek ve koroya en uygun öğretim yöntemini belirleyebilmek için koro eğitimcisinin koristleri ile iletişiminin en üst düzeyde olması gerekmektedir.

Koro çalışmaları esnasında koro şefinin sınıf ile doğru bir iletişim kurabilmesi, koronun başarısını büyük oranda etkilmektedir. Koro şefinin alanında uzman olmasının yanı sıra bilgiyi nasıl öğrettiği, öğrencileri ile nasıl iletişim kurduğu önemlidir. Koro şefinin öğrencileri ile doğru iletişim kurması öğrencilerin dersi sevmesini ve çalışma alışkanlığı kazanmalarını sağlayacaktır. Özetle belirtmek gerekirse koro şefi koronun bel kemiği gibidir. Koristlerle doğru iletişim kurulabilmesi, koronun başarısını ve uyum içerisinde çalışmasını etkileyecek en önemli unsurlardan birisidir.

1.11.2. Koro Eğitimi Sürecinde Sınıfta İletişim Ortamının Öğrenmeye Etkisi

Sınıf içinde sağlıklı bir iletişim ortamı ile öğretmen-öğrenci ilişkisinin giderilmesi, çift yönlü iletişim yoluyla “öğrencinin öğretmeni”, “öğretmenin öğrencileri kavramaları,

yerini “öğrencileşen öğretmenler” ve “öğretmenleşen öğrenciler” kavramlarına bırakılmasıyla mümkündür. (Güçlü, 2006, s. 209).

Sınıf içerisinde iletişim ortamının engelsiz olarak öğrenci-öğretmen, öğretmen-öğrenci yönünde akışkan olabilmesi, öğretme-öğrenme sürecinin gerçekleşebilmesi açısından son derece önemlidir. Öğretmen, öğrencileri ile empati kurabilmeli, öğrencilerinin de kendisi ile empati kurmalarını sağlayabilmelidir. Bu sürecin sorunsuz olarak gerçekleşmesi ise koro yöneticisinin eğitsel formasyonunun yeterliliği ile doğru orantılıdır.

1.11.3. Koro Eğitimi Sürecinde Sınıfta Etkili İletişim Sağlamanın Yolları

Sınıf yönetiminde birliğin oluşturulmasında iletişim önemlidir. Sınıf yönetiminde birliğin oluşturulması zamanla oluşan bir süreçtir. (Güçlü, 2006, s. 209).

Bu nedenle sınıfta yönetim birliğinin oluşturulması sürecinde öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Özellikle koro eğitimi sürecinde, koro şefinin sınıfta yönetim birliğini oluşturabilmesi, koro birliğinin oluşması açısından önemlidir.

Öğrenciler ile öğretmenler arasında etkili bir iletişimin kurulabilmesi için şu hususlara dikkat edilmelidir:

- “Öğretmen öğrencileriyle iletişim kurarken içten davranmalı ve empatik davranışlar göstermelidir.
- Sınıfta öğretmen dilini iyi kullanmalıdır.
- Öğretmen öğrencileri dinlemelidir.
- Öğretmen jest ve mimiklerini etkili bir şekilde kullanmalıdır.
- Öğretmen öğrencilerin sınıf etkinliklerine gönülden katılmalarını sağlamalıdır.” (Güçlü, 2006, s. 210-211-212).

Koro eğitimi sürecinde de koro şefi yukarıda belirtilen hususlara dikkat etmelidir. Koro eğitimi, müzik eğitimi içerisinde özel bir yere sahiptir. Bu nedenle, koro şefinin iletişim becerilerinin yüksek olması koronun bütünlüğü, gelişimi ve akademik başarısı açısından son derece önemlidir.

Koro şefi, öğretim sürecinde iletişim becerilerini yüksek tutmalı ve sınıf ortamında iletişimi engelleyecek unsurları ortadan kaldırmalıdır. Koristlerin koro şefine güvenmesi, iletişimi engelleyen unsurların ortadan kaldırılması açısından önemlidir. Bu nedenle, koro

şefi her daim içten ve samimi olmalı, öğrencilerinin kişilik özelliklerine uygun olarak iletişim yöntem teknikleri geliştirebilmeli ve sınıf ortamının güvenilir olmasını sağlayarak sınıf yönetimi birliğinin oluşturabilmelidir.

1.12. Koro Yöneticisinin Eğitsel Formasyonu

Koro yöneticisi koronun eğitimiyle ilgili olarak aşağıdaki eğitsel etkinlikleri gerçekleştirebilmelidir:

- Koronun amacına, yaş ve hazır bulunuşluk düzeyine göre çalışma yöntemlerini belirlemeli. Her çalışma bir prova olduğuna göre, çalışmalara nereden nasıl başlanacağı ve hangi sorunlara ne gibi çözümler getirileceğine ilişkin yolları ve yaklaşımları saptamalı,
- Her çalışma için bir iş planı oluşturmali ve her çalışmada sonuç almaya yönelik işleri yapmalı,
- Eldeki verilerden; (koro üyelerinin teknik düzeyi, çalışmalara ayrılan zaman, mekan, ortam, araç-gereç vb.) olabildiği ölçüde yararlanmalı,
- En iyi ve doğru kararları vermeli ve uygun çözümler geliştirmeli,
- Alanıyla ilgili gelişmeleri takip etmeli, kendini yenilemelidir,
- Çalışmanın sonuçlarını ve korodaki gelişmeleri sürekli denetlemeli,
- Koronun motivasyonunu yüksek tutmalı,
- Koronun gelişim düzeyi ile ilgili kayıtları tutma ve dökümanları (gözlem formları-konser kayıtları), saklamalıdır. (Çevik, 2013, s. 165).

Koro şefinin eğitsel formasyonu koro ile doğru iletişim kurabilmesi açısından son derece önemlidir. Koro şefinin eğitimci özelliğinin iyi olması koronun başarısını etkileyen belki de en önemli unsurdur. İyi bir eğitimci olma özelliğine sahip olan koro şefi, karşısındaki korist grubu üst düzey yeteneklere sahip olamasa bile, korosuna en uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyip kullanarak koristlerinin en üst seviyede gelişimlerini sağlayacaktır.

Korolar sürekli kendilerini yenileyen organizmalardır. Bu nedenle koro şefi, iyi bir koro eğitimcisi olabilmek için, kendini sürekli yenilemeli, çağın sanatsal gelişimlerine ayak uydurabilmeli, düzenli ve disiplinli çalışmalı, doğru iletişim yöntem ve tekniklerini tespit ederek uygulayabilmelidir.

1.13. Koro Yöneticisinin Müziksel Formasyonu

Koro yöneticisinin bilgi ve müziksel donanımını da içeren sanatsal formasyonunun özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- İyi bir işitme yeteneğine ve müzik belleğine sahip olmalı,
- Koroda ses eğitimi gerçekleştirmeli ve bu süreçte doğru ses örnekleri vermeli (profesyonel korolarda uzman ses eğitimcilerinden yararlanılmaktadır),
- Dil-müzik ilişkileri (prozodi) konusunda bilgili olmalı, konuşma dilini dikkatli ve özenli, iyi bir diksiyon ve artikülasyonla kullanmalı,
- Çok yönlü, çok kültürlü zengin bir koro dağarına sahip olmalı, partiyon üzerinde biçim (form) ve dikey-yatay çokseslilik (armonik-polifonik) analizleri yaparak eseri iyi tanımalı, öğrenmeli,
- Koro müziği ve tarihsel dönemlerin üslup özelliklerine ilişkin bilgi birikimine sahip olmalı,
- Yönetim tekniklerini etkin ve estetik bir görünüm içinde kullanmalı,
- Partitür çalma ve eşlik amacıyla piyanoyu kullanmalıdır. (Çevik, 2013, s. 165).

Özetle belirtmek gerekirse, iyi bir koro yöneticisi olmak için koro şefinin; etkili iletişim becerilerini kullanabilmesi, eğitsel formasyonu ve müziksel formasyonunun yeterli olması gerekmektedir. Ayrıca, koro şefinin genel kültür seviyesinin de yüksek olması gerekmektedir. Koro şefi korosunun seslendireceği eseri daha iyi yorumlayabilmek için genel tarih ile müzik tarihi arasında ilişki kurabilmeli, sentez yapabilmeli, eserin ait olduğu kültürün ve yazıldığı dönemin özelliklerini tanıyabilmelidir.

1.14. Problem Durumu

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde koro çalışmalarında ses eğitimi ile ilgili birtakım sorunlar ile karşılaşmaktadır. Gözlemlenecek olan sorunların, ele alınan örneklem grubunda görülme sıklığının belirlenmesi araştırmamız açısından önemlidir. Koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların tespit edilmesi sürecinde bizleri en iyi şekilde yönlendirecek olan kişilerin ise koro eğitimcilerimiz olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda problem cümlesi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

“Güzel sanatlar ve spor liselerinde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunlar hakkında koro eğitimcilerinin görüşleri ne yöndedir?” Bu problem cümlesi çerçevesinde ise aşağıda belirlenen alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Ses sınırlarının kullanım dereceleri ne ölçüde olmalıdır?
2. Çalışma süreleri ne kadar olmalıdır?
3. Ses sağlığı ve ses koruma bilinci konusunda izlenmesi gereken yollar nelerdir?
4. Ses eğitimi sürecinde mutasyon döneminde olan öğrenciler için dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?
5. Mutasyon dönemi sorunları daha çok hangi sınıf aralığında karşımıza çıkmaktadır?
6. Ses eğitimi sürecinde öğrencilerin müziksel duyarlılıkları ne ölçüde gelişmektedir?
7. Ses eğitimi sürecinde öğrenciler seslerini ne ölçüde yeterli kullanabilmektedirler?
8. Ses eğitimi sürecinde öğrenciler dili ne ölçüde etkili kullanabilmektedirler?
9. Ses eğitimi sürecinde öğrenciler eserlerini doğru bir entonasyon ile ne ölçüde seslendirebilmektedirler?
10. Ses eğitimi sürecinin sonunda öğrenciler eser seslendirme becerilerine hangi ölçüde ulaşabilmektedirler?

1.15. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların koro eğitimcilerinin katkıları ile tespit edilmesi ve belirlenen sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımların sunulması amacıyla yapılmıştır.

1.16. Araştırmanın Önemi

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların tespit edilmesi, bu sorunların aşılabilmesi ve koro derslerinden alınabilecek verimin arttırılabilmesi açısından önemlidir.

1.17. Sayıtlar

Bu çalışmada Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde koro çalışmalarında ses eğitimi ile ilgili sorunlarla karşılaşıldığı, bu sorunları en iyi tespit edecek kişilerin ise koro eğitimcileri olacağı varsayılmıştır.

1.18. Sınırlılıklar

Bu araştırmada Türkiye'nin her bölgesinden en az bir tane Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ele alınmıştır. Yedi bölgeden toplam 25 tane Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi çalışmaya katkı sağlamıştır.

Ele alınan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri içerisinde; bireysel ses eğitimi almış, çoksesli koro eğitimciliği deneyimi bulunan ya da çoksesli korolarda korist olarak görev almış olan koro eğitimcilerinin bulunduğu liseler seçilmiştir.

1.19. Tanımlar

Koro: “Önceden belirlenen bir modele göre yapılandırılan, bir çerçeve eğitim programı bulunan ve belli hedefler doğrultusunda çalışan örgütlü bir topluluk olup, kümeden daha büyük bir oluşumu ifade eder.” (Çevik, 2013, s. 11).

“Bir çok insanın bir araya gelip hep birlikte seslenmek, konuşmak ve şarkı söylemek üzere oluşturdukları topluluklara koro denir. Böyle bir toplulukta yer alan her insan bir “koro söyleyen”dir. Bir eylem olarak koro, topluluk halinde müziksel seslenme, konuşma ve söyleme sürecidir.” (Uçan, 2001).

Ses Eğitimi: “Genel anlamda ses eğitimi bireyin anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak, sesini eğitsel ve / veya sanatsal amaçlar doğrultusunda belirli bir teknik ve müziksel duyarlılıkla doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırma sürecidir.” (Çevik, 2013, s. 53).

Entonasyon (İntonation): “Ses yüksekliğinin, derecelerinin uyumlu kontrolüyle tam sesi verebilmek.” (Aktüze, 2004, s. 258).

“Ses yüksesekliğinin doğru olması. Bir eserin seslendirilmesinde perdeleri şaşmaz bir kesinlikle verebilmek; sesleri doğru çıkarmak.” (Say, 2005, s. 180).

Mutasyon (Mutation): “Ses değişimi. Çocukların ergenlik çağına girdiklerinde seslerinin değişmesi, kalınlaşıp çatallanması. Erkeklerde bir oktav, kızlarda bir üçlüye kadar değişen ve özellikle çocuk korolarında güçlükler yaratan durum.” (Aktüze, 2004, s. 377).

Repertuvar (Repertoire): “Dağarcık. Bir seslendiricinin ya da seslendirme topluluğunun, konser programına girmek üzere yorumlama öalışmaları önceden yapılmış olan ve konser için hazır bulunan eserler toplamı.” (Say, 2005, s. 448).

Vibrato: “Titreşim salınım. Daha duygulu ve güzel anlatım amacıyla, sesin çok hafif ancak düzenli, çok sık ve hızlı salınımıyla, titretilmesiyle oluşan çok az frekans farklılıkları nedeniyle çıkan ses.” (Aktüze, 2004, s. 640).

“Vibrato, şarkı söyleme enstrümanı (ses) için içgüdüsel bir şeydir ve şarkıya doğal bir his vermelidir. Sesin daha iyi bir kalitede hissedilmesi olarak algılanan yoğunluk ve vuruşunun dalgalanması olarak da tanımlanabilir.” (Chapman, 2006, s. 63).

Kafa Sesi: “Ses sanatında kullanılan bir terim: Ses tellerinin kasılması yoluyla gerginliklerinin arttırılması ve özellikle kafa bölgesindeki yansıtıcılardan yararlanarak üretilen ses. İtalyanca falsetto, Fransızca fausset, Almanca Kopfstimme.” (Say, 2005, s. 282).

Artükölasyon (Articolato) : “Artükölasyon. Tane tane belirleyerek seslendiriş. Açık ve seçik cümleleme.” (Aktüze, 2004, s. 32).

Register : “Ses alanı. Aynı ses rengi koşullarında bulunan perdeler grubu. Kalından inceye doğru belli aralıktaki sesleri kapsayan ses bölgesi. Müzikteki kullanım alanı genellikle sekiz oktav dolayında olan ses genişliği, üç ses bölgesi içinde değerlendirilir : Kalın, orta, ince.” (Say, 2005, s. 447).

“Bilim bizlere, seste iki temel fizyolojik kayıt olduğunu ve burada ses mekanizmasının nasıl çalıştığı hususunda net ve gözle görülür bir farklılık olduğunu söylemektedir.” (Chapman, 2006, s. 65). Bu farklılık register olarak adlandırılmaktadır.

Tonlama (Ton) : “Yunanca *tonos* : “telin gerilimi” sözcüğünden kaynaklanan bu terim, Batı dillerinde ve dilimizde, çeşitli anlamlarda kullanılır. Müzikal ses anlamında ton: Müzikte kullanılan seslerin tümüdür. Bu yönüyle “Ton terimi” *Perde (ses perdesi) anlamındadır. Örneğin *pentaton* “beş perdeli ” demektir.” (Say, 2005, s. 521,522).

Vurgulama (Vurgu) : “Aksan. Bir sesin ya da bir akorun vurgulanması. Latince *accentus*, Fransızca *accent*, Almanca *Akzent* ya da *Betonung*.” (Say, 2005, s. 571).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda bildirimde bulunan Prof. Dr. Erol BELGİN “Mutasyon Dönemi Ses Sorunları” konusuna değinmiştir. BELGİN mutasyon döneminde sesin yapısı hakkında açıklama yaparak, bu dönemde sesin kullanımına yönelik önerilerde bulunmuştur.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseri'nde koro çalışmalarında karşılaşılabilecek ses eğitimi ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımlar hakkında Prof. Suna ÇEVİK tarafından yazılmış olan “Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri” kitabı ile Saip EGÜZ tarafından yazılmış “Koro Eğitimi ve Yönetimi” kitapları bulunmaktadır. Ayrıca Muzaffer ARKAN tarafından kaleme alınan “Koro ve Koro Yönetimi” adlı bir kitap bulunmaktadır.

Prof. Suna Çevik “Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri” kitabında koro eğitiminin kapsamını sekiz ana başlık altında toplamıştır. Bunlar: “ses eğitimi; müziksel işitme – okuma eğitimi; seslendirme – yorumlama eğitimi; genel müzik ve koro kültürü kazandırma eğitimi; müziksel beğeni geliştirme, eleştirme, değerlendirme eğitimi; psiko-sosyal iletişimi ve etkileşimi geliştirme eğitimi; ses sağlığı, önemi ve korunması bilincini kazandırma eğitimi; koro disiplini kazandırma eğitimi” ana başlıkları altında toplanmış ve incelenmiştir.

Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN tarafından yazılmış olan “Ses Eğitimi Temel Kavramlar – İlkeler – Yöntemler” adlı kitap ses eğitimi hakkında bizlere bilgiler sunmuş ve çalışmamızda önemli bir kaynak niteliği teşkil etmiştir.

I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN “Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Ses Eğitimi Alan Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Müzik Öğretmenliğine Etkileri” konusunda bildirimde bulunmuştur. Bu çalışmada ses eğitiminin tanımı yapılmış, ses eğitimi türleri dörde ayrılarak incelenmiştir. Bunlar; Şarkı Söyleme Eğitimi, Şan Eğitimi, Koro(toplu ses) Eğitimi, Konuşma Eğitimi başlıkları altında toplanmıştır. Ayrıca ses eğitiminde ortaya çıkan sorunların nedenleri de incelenerek, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur. Bu yönü ile Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN'in bildirisi “Güzel Sanatlar ve Spor Liserinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” konulu çalışmamıza ışık tutmuştur.

I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda Prof. Dr. Ali Uçan “İnsan, Müzik Koro ve Koro Eğitiminin Temelleri” konulu bildirimde bulunmuştur. Bu çalışma'da koro kavramı ve koro çeşitleri ayrıntılı olarak açıklanmış, insan ve koro etkileşimleri üzerinde durulmuş ve koronun işlevleri çok yönlü bir şekilde incelenmiştir.

I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda Dr. H. Seval KÖSE “Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Sorunları” konulu bildirimde bulunmuştur. Söz edilen çalışmanın iki örneklem grubundan birisi AGSL mezunlarından oluşmaktadır. Çalışma bu yönüyle bizim “Güzel Sanatlar ve Spor Liserinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” konulu çalışmamıza örnek teşkil etmiştir.

I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda Aykut Önder SARIÇİFTÇİ “Toplu Ses Eğitiminde Entonasyon Sorunu ve Çözümünde Uygulanacak Yöntemler” ile ilgili önerilerde bulunmuştur.

I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda Dr. Ahter DESTAN “Eser Partisyonu Tanıma ve Eserle İlgili Çalışma Yöntemlerini Saptama” konusunda koro şeflerine önerilerde bulunmuştur.

Uluslararası Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetleri'nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi'nde Ebru VAROL “21. Yüzyılda Müzik Eğitiminde Koro ve Toplumsal Niteliği.” İle ilgili bildirimde bulunmuştur.

Ottó Károlyi tarafından yazılmış olan “Müziğe Giriş” adlı kitap; ses, sesin tanımı ve insan sesi hakkında içerdiği bilgiler yönünden çalışmamıza katkı sağlamıştır.

Jean CALLAGHAN tarafından kaleme alınmış olan ‘‘Singing and Voice Science’’ adlı kitap, şarkı söylemede izlenmesi gereken yöntemleri ve ses eğitiminin öğelerini tek tek açıklamış olması yönüyle çalışmamıza kaynak teşkil etmiştir.

Brenda SMITH ve Robert Thayer SATALOFF tarafından kaleme alınmış olan ‘‘Choral Pedagogy’’ adlı kitap bizlere ses sağlığı ve pedagojisi ile koro müziğinde vokal yaklaşımlar hakkında bilgiler sunmuştur.

Janice L. CHAPMAN’ın kaleme aldığı ‘‘Singing and Teaching Singing – A Holistic Approach to Classical Voice’’ adlı kitapta şarkı söyleme ve şarkı söyleme eğitimi ile ilgili öğelerin tek tek ele alınarak açıklanmış olması çalışmamıza katkı sağlamıştır.

John Carroll BURGİN tarafından yazılmış olan ‘‘Teaching Singing’’ adlı kitapta ses eğitimi ile ilgili; vokal pedagojisi, nefes, fonasyon, rezonans, ses sınırları, vokal dinamikleri, kulak eğitimi, diksiyon, yorumlama teknikleri ve yaygın çalışma yöntemleri ile ilgili görüşler sunulmuştur. Bu bilgiler çalışmamızın şekillendirilmesi sürecinde bizlere yol gösterici olmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada izlenen yöntem, yöntemin genel niteliği, araştırmanın modeline ilişkin açıklamalar, evren ve örneklem ile araştırma için gerekli verilerin toplanmasına ilişkin bilgiler, toplanan verilerin işlenip çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilecektir. Araştırma için gerekli verileri elde etmek amacıyla hazırlanan anket soruları uzman görüşü alınarak oluşturulmuş, örnek gruba uygulanmış ve tekrar uzman görüşü alınarak güncellenmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ‘‘Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar’’ın tespit edilerek anket hazırlanabilmesi için alanında uzman, üniversitelerde görev yapan koro şeflerinin görüşlerine ulaşılmış; bu esnada görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde çalışmakta olan koro şeflerinin görüşlerine ulaşabilmek için ise anket yönteminden yararlanılmıştır. Hazırlanan anketler gerekli izinler alındıktan sonra Türkiye’deki tüm Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine posta yoluyla gönderilmiş ve anket sonuçlarını Okul Müdürleri belgegeçer yolu ile tarafımıza bildirmişlerdir.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde çalışan tüm koro eğitimcileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise;

- Ankara Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,

- Antalya ATSO Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Bursa Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Çanakkale HAT Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Çorum Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Denizli Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Diyarbakır Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Erzincan Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Erzurum Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Eskişehir Atatürk Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Hatay Bedii Sabuncu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- İzmir Işıl Saygın Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Kırıkkale Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Kocaeli Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Konya Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Kütahya A. Yakupoğlu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Lüleburgaz TEK Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Malatya Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Mersin Nevit Kodallı Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Samsun Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Tokat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Trabzon Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Uşak Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Van Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi,
- Zonguldak Ereğli Erdemir Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümlerinde çalışan koro eğitimcileri oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplanma Teknikleri

Araştırma için gerekli nitel veriler, ilgili kaynak kitapların taranması ve görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırma için gerekli nicel verilere ise anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin analizi ile ulaşılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket soruları uzman görüşüne başvurularak hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada kaynak tarama ve görüşme yöntemi kullanılarak nitel bir araştırma yapılmış; daha sonra çözümleme yöntemi olarak 5’li likert tipi anket yönteminin kullanılması sonucunda elde edilen verilerin analizi ile de nicel verilere ulaşılmıştır.

Kaynak tarama yoluyla elde edilen veriler, sistemli bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmiş; anketlerden elde edilen veriler ise Frekans (f) ve yüzde (%) olarak sayısal değerlere dönüştürülüp tablolastırılmış ve açıklanarak yorumlanmıştır. Anket soruları Likert tipi derecelendirme ölçeğine göre beş kademeli olarak değerlendirilmiştir. “Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” hakkında elde edilen veriler yüzdelik değerlerden %0 - %20 arası hiç, %21 - %40 arası çok az, %41 - %60 arası kısmen, %61 - %80 arası büyük ölçüde, %81 - %100 arası ise tamamen ulaşılmış kazanım olarak yorumlanmıştır.

3.5. Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımların Sınıflandırması ve Analizi

Tablo 1. Ölçme Alanı: Ses Sınırlarının Kullanım Derecelerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
SES KULLANIMI	Çalışmalar sırasında normal ses sınırı aşılmamalıdır.
	Bu yaş grubuna uymayan ses dinamikmi (çok kuvvetli ve bağırarak) kullanılmamalıdır.

Tablo 1’de ses eğitimi sırasında ses kullanımında dikkat edilmesi gereken hususların neler olabileceği ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Ölçme Alanı: Çalışma Sürelerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
ÇALIŞMA SÜRELERİ	Çalışma sürelerinin kısa tutulmalıdır. (Haftada 3 defa yarım saat)

Tablo 2’de çalışma sürelerinin ne uzunlukta olması gerektiği sorgulanmaktadır.

Tablo 3. Ölçme Alanı: Ses Sağlığını Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
SES SAĞLIĞI	Ses türünün ayrımında yapılan yanlışlıklar ses sağlığına zarar vermektedir.
	Bağırarak konuşma alışkanlığı giderilmelidir.
	Sesin alt ve üst sınırları kesinlikle zorlanmamalı ve ses kısılmalarına izin verilmemelidir.

Tablo 3’de ses eğitimi sürecinde ses sağlığının korunması için dikkat edilmesi gereken hususların neler olduğu belirtilmekte ve koro şeflerinin bunlara ne ölçüde katıldıkları sorgulanmaktadır.

Tablo 4. Ölçme Alanı: Ses Koruma Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
SESİ KORUMA BİLİNCİ	Ses eğitimi süresince öğrencileriniz ses sağlığını koruma bilincini ne ölçüde kazanmaktadırlar?

Tablo 4’de öğrencilerin ses eğitimi sürecinde ses koruma bilincine ne düzeyde erişebildikleri sorgulanmaktadır.

Tablo 5. Ölçme Alanı: Yaş Grubuna Göre Dikkat Edilecek Hususların Belirlenmesi

KONU	HEDEF
YAŞ GRUBU ÖZELLİKLERİ	Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir. Bu yaş grubunda ses özellikleri göz önüne alınarak uygun repertuvar seçilmelidir.

Tablo 5’de Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’ndeki öğrencilerin yaş grubu ses özellikleri dikkate alınarak neler yapılması gerektiği ile ilgili belirtilen görüşlere koro şeflerinin ne ölçüde katıldıkları sorgulanmaktadır.

Tablo 6. Ölçme Alanı: Mutasyon Dönemi Sorunlarının Daha Çok Görüldüğü Aralığın Belirlenmesi

KONU	HEDEF
MUTASYON SORUNLARI	Mutaston dönemi sorunlarıyla daha çok hangi sınıflarda karşılaşılacaktır?

Tablo 6’da mutasyon dönemi sorunlarının daha çok eğitim kademesinin hangi sınıf aralığında görüldüğü sorgulanmaktadır.

Tablo 7. Ölçme Alanı: Doğru Bir Entonasyon İle Söyleme Becerilerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
ENTONASYON	Öğrencilerimiz seslerini doğru yerde ve doğru bir entonasyonda ne derece üretmektedirler?

Tablo 7’de öğrencilerin seslerini doğru yerde ve doğru bir entonasyon ile ne derece kullanabildikleri sorgulanmaktadır.

Tablo 8. Ölçme Alanı: Sesin Gürlük Genişlik Ve Tını Yeterliliklerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
SES GENİŞLİĞİ	Öğrenciler seslerini gürlük bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?
	Öğrenciler seslerini genişlik bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?
	Öğrenciler seslerini tını bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Tablo 8’de öğrencilerin seslerini gürlük, genişlik ve tını bakımından ne derecede yeterli kullanabildikleri sorgulanmaktadır.

Tablo 9. Ölçme Alanı: Pürüzsüz Ses Elde Etme Becerilerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
DOĞAL SES ELDE ETME	Öğrencileriniz seslerini sınırlı bir vibrato ile pürüzsüz doğal ve abartısız bir söyleyişle ne derecede yeterli kullanmaktadırlar?

Tablo 9’da öğrencilerin doğal ses elde etme becerilerinin ne derecede yeterli olduğu sorgulanmaktadır.

Tablo 10. Ölçme Alanı: Artikülasyon Becerilerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
ARTİKÜLASYON	Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artikülasyon ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?
	Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru tonlama ve vurgulamalar ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Tablo 10’da öğrencilerin koro ile birlikte konuşma ve şarkı söyleme esnasında dili doğru bir artükilasyon, tonlama ve vurgulama ile ne derece doğru kullanabildikleri sorgulanmaktadır.

Tablo 11. Ölçme Alanı: Müziksel Duyarlılıklarının Belirlenmesi

KONU	HEDEF
MÜZİKSEL DUYARLILIK	Koroda ses eğitimi sürecinde öğrencileriniz müziksel duyarlılıklarını ne derece geliştirmektedirler?
	Öğrencileriniz ses eğitimi süresince etkili bir seslendirme ve yorumlama becerilerini ne ölçüde kazanmaktadırlar?

Tablo 11’de öğrencilerin koro eğitimi sürecinde müziksel duyarlılıklarını ne ölçüde geliştirebildikleri ve etkili bir seslendirme, yorumlama becerisini ne ölçüde kazanabildikleri sorgulanmaktadır.

Tablo 12. Ölçme Alanı: Eser Seslendirme Becerilerinin Belirlenmesi

KONU	HEDEF
ESER SESLENDİRME BECERİSİ	Ses eğitimi süresince öğrencileriniz küçük ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?
	Öğrencileriniz koro eğitimi süresince orta ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?

Tablo 12’de öğrencilerin küçük ve orta ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanabildikleri sorgulanmaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümü, “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” hakkında koro eğitimcilerine uygulanan anketlerin sonucunda elde edilen sayısal verilere göre ulaşılan bulgulardan ve yorumlardan oluşmaktadır.

4.1. “Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleride Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” Hakkında Koro Eğitimcilerine Uygulanan Anket Sorularından Elde Edilen Bulgular ve Yorumları

Tablo 13. Ses Sınırlarının Kullanım Derecelerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Çalışmalar sırasında normal ses sınırı aşılmamalıdır.	18	72	5	20	2	8	0	0	0	0
2. Bu yaş grubuna uymayan ses dinamikmi (çok kuvvetli ve bağırarak) kullanılmamalıdır.	23	92	2	8	0	0	0	0	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 13’de “*Ses Sınırlarının Kullanım Derecelerinin Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki “*Çalışmalar sırasında normal ses sınırı aşılmamalıdır.*” kazanımına %72 kesinlikle katılıyorum, %20 katılıyorum, %8 kısmen katılıyorum, %0 kararsızım, %0 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri ikinci sorudaki “*Bu yaş grubuna uymayan ses dinamikmi (çok kuvvetli ve bağırarak) kullanılmamalıdır.*” kazanımına %92 kesinlikle katılıyorum, %8 katılıyorum, %0 kısmen katılıyorum, %0 kararsızım, %0 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 14. Çalışma Sürelerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Çalışma süreleri kısa tutulmalıdır. (Haftada 3 defa yarım saat)	3	12	8	32	10	40	1	4	3	12
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 14’de “*Çalışma Sürelerinin Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki “*Çalışma süreleri kısa tutulmalıdır. (Haftada 3 defa yarım saat)*” kazanımına %12 kesinlikle katılıyorum, %32 katılıyorum, %40 kısmen katılıyorum, %4 kararsızım, %12 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 15. Ses Sağlığını Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Ses türünün ayrımında yapılan yanlışlıklar ses sağlığına zarar vermektedir.	18	72	5	20	1	4	0	0	1	4
2. Bağırarak konuşma alışkanlığı giderilmelidir.	24	96	1	4	0	0	0	0	0	0
3. Sesin alt ve üst sınırları kesinlikle zorlanmamalı ve ses kısılmalarına izin verilmemelidir.	21	84	3	12	1	4	0	0	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 15’de “*Ses Sağlığını Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki “*Ses türünün ayrımında yapılan yanlışlıklar ses sağlığına zarar vermektedir.*” kazanımına %72 kesinlikle katılıyorum, %20 katılıyorum, %4 kısmen katılıyorum, %0 kararsızım, %4 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri ikinci sorudaki “*Bağırarak konuşma alışkanlığı giderilmelidir.*” kazanımına %96 kesinlikle katılıyorum, %4 katılıyorum, %0 kısmen katılıyorum, %0 kararsızım, %0 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri üçüncü sorudaki “*Sesin alt ve üst sınırları kesinlikle zorlanmamalı ve ses*

kısılmalarına izin verilmemelidir.” kazanımına %84 kesinlikle katılıyorum, %12 katılıyorum, %4 kısmen katılıyorum, %0 kararsızım, %0 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 16. Yaş Grubuna Göre Dikkat Edilecek Hususların Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir.	7	28	8	32	9	36	1	4	0	0
2. Bu yaş grubunda ses özellikleri göz önüne alınarak uygun repertuvar seçilmelidir.	21	84	3	12	1	4	0	0	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 16’da “*Yaş Grubuna Göre Dikkat Edilecek Hususların Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki “*Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir.*” kazanımına %28 kesinlikle katılıyorum, %32 katılıyorum, %36 kısmen katılıyorum, %4 kararsızım, %0 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri ikinci sorudaki “*Bu yaş grubunda ses özellikleri göz önüne alınarak uygun repertuvar seçilmelidir.*”

kazanımına %84 kesinlikle katılıyorum, %12 katılıyorum, %4 kısmen katılıyorum, %0 kararsızım, %0 kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 17. Mutasyon Dönemi Sorunlarının Daha Çok Görüldüğü Aralığın Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	9. Sınıf		10. Sınıf		11. Sınıf		12. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Mutaston dönemi sorunlarıyla daha çok hangi sınıflarda karşılaşılmaktadır?	11	44	11	44	3	12	0	0
TOPLAM	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 17’de “*Mutasyon Dönemi Sorunlarının Daha Çok Görüldüğü Aralığın Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, “*Mutaston dönemi sorunlarıyla daha çok hangi sınıflarda karşılaşılmaktadır?*” %44 ; 9. Sınıf, %44 ; 10. Sınıf, %12 ; 11 Sınıf , %0 ; 12. Sınıf şeklinde görüş bildirmişlerd

Tablo 18. Doğru Bir Entonasyon İle Söyleme Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Öğrencilerimiz seslerini doğru yerde ve doğru bir entonasyonda ne derece üretmektedirler?	2	8	9	36	10	40	4	16	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 18’de “*Doğru Bir Entonasyon İle Söyleme Becerilerinin Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, “*Öğrencilerimiz seslerini doğru yerde ve doğru bir*

entonasyonda ne derece üretmektedirler?’’ kazanımına öğrencilerinin %8 çok iyi, %36 iyi, %40 orta, %16 az, %0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 19. Sesin Gürlük Genişlik ve Tını Yeterliliklerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Öğrenciler seslerini gürlük bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?	0	0	10	40	12	48	3	12	0	0
2. Öğrenciler seslerini genişlik bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?	0	0	9	36	13	52	2	8	1	4
3. Öğrenciler seslerini tını bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?	0	0	15	60	5	20	5	20	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 19’da ‘‘Sesin Gürlük, Genişlik ve Tını Yeterliliklerinin Belirlenmesi’’ ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki ‘‘Öğrenciler seslerini gürlük bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?’’ kazanımına öğrencilerinin % 0 çok iyi, % 40 iyi, % 48 orta, % 12 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri, ikinci sorudaki ‘‘Öğrenciler seslerini genişlik bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?’’ kazanımına öğrencilerinin % 0 çok iyi, % 36 iyi, % 52 orta, % 8 az, % 4 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri, üçüncü sorudaki ‘‘Öğrenciler seslerini tını bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?’’ kazanımına öğrencilerinin % 0 çok iyi, % 60 iyi, % 20 orta, % 20 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 20. Pürüzsüz Ses Elde Etme Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencileriniz seslerini sınırlı bir vibrato ile pürüzsüz doğal ve abartısız bir söyleyişle ne derecede yeterli kullanmaktadırlar?	0	0	7	28	11	44	6	24	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 20’de ‘‘Pürüzsüz Ses Elde Etme Becerilerinin Belirlenmesi’’ ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, ‘‘Öğrencileriniz seslerini sınırlı bir vibrato ile pürüzsüz doğal ve abartısız bir söyleyişle ne derecede yeterli kullanmaktadırlar?’’ kazanımına öğrencilerinin % 0 çok iyi, % 28 iyi, % 44 orta, % 24 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 21. Artikülasyon Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artükilasyon ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?	4	16	8	32	11	44	2	8	0	0
2. Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru tonlama ve vurgulamalar ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?	0	0	15	60	9	36	1	4	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 21’de “*Artikülasyon Becerilerinin Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki “*Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artükilasyon ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?*” kazanımına öğrencilerinin % 16 çok iyi, % 32 iyi, % 44 orta, % 8 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri, ikinci sorudaki “*Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru tonlama ve vurgulamalar ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?*” kazanımına öğrencilerinin % 0 çok iyi, % 60 iyi, % 36 orta, % 4 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 22. Müziksel Duyarlılıkların Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Koroda ses eğitimi sürecinde öğrencileriniz müziksel duyarlılıklarını ne derece geliştirmektedirler?	6	24	15	60	4	16	0	0	0	0
2. Öğrencileriniz ses eğitimi süresince etkili bir seslendirme ve yorumlama becerilerini ne ölçüde kazanmaktadırlar?	3	12	15	60	6	24	1	4	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 22’de “*Müziksel Duyarlılıklarının Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki “*Koroda ses eğitimi sürecinde öğrencileriniz müziksel duyarlılıklarını ne derece geliştirmektedirler?*” kazanımına öğrencilerinin % 24 çok iyi, % 60 iyi, % 16 orta, % 0 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri İkinci sorudaki, “*Öğrencileriniz ses eğitimi süresince etkili bir seslendirme ve yorumlama becerilerini ne ölçüde kazanmaktadırlar?*” kazanımına öğrencilerinin % 12 çok iyi, % 60 iyi, % 24 orta, % 4 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 23. Ses Koruma Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Ses eğitimi süresince öğrencileriniz ses sağlığını koruma bilincini ne ölçüde kazanmaktadırlar?	5	20	8	32	10	40	1	4	1	4
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 23’de “*Ses Koruma Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi*” ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, “*Ses eğitimi süresince öğrencileriniz ses sağlığını koruma bilincini ne ölçüde kazanmaktadırlar?*” kazanımına öğrencilerinin % 20 çok iyi, % 32 iyi, % 40 orta, % 4 az, % 4 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 24. Eser Seslendirme Becerilerinin Belirlenmesi Verilerinin Analizi

Sorular	Çok İyi		İyi		Orta		Az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Ses eğitimi süresince öğrencileriniz küçük ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?	10	40	11	44	3	12	1	4	0	0
2. Öğrencileriniz koro eğitimi süresince orta ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?	4	16	17	68	3	12	1	4	0	0
Toplam	25	100	25	100	25	100	25	100	25	100

Tablo 24’de ‘‘Eser Seslendirme Becerilerinin Belirlenmesi’’ ölçme alanı ile ilgili anketi yanıtlayan koro şefleri, birinci sorudaki ‘‘Ses eğitimi süresince öğrencileriniz küçük ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?’’ kazanımına öğrencilerinin % 40 çok iyi, % 44 iyi, % 12 orta, % 4 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Koro şefleri İkinci sorudaki, ‘‘Öğrencileriniz koro eğitimi süresince orta ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?’’ kazanımına öğrencilerinin % 16 çok iyi, % 68 iyi, % 12 orta, % 4 az, % 0 hiç oranında ulaştıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın bu bölümünde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara, bu bulgulara ait yorumlara, yorumlara bağlı olarak ulaşılan sonuçlara ve sonuçlar doğrultusunda gerekli görülen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırmalar sonucunda elde edilen bulgulara bağlı olarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1. “Ses sınırlarının kullanım dereceleri ne ölçüde olmalıdır?” alt problemine ilişkin hazırlanan anket sorularından “Çalışmalar sırasında normal ses sınırı aşılmamalıdır.” ve “Bu yaş grubuna uymayan ses dinamikmi (çok kuvvetli ve bağırarak) kullanılmamalıdır.” görüşlerine koro şeflerinin kesinlikle katıldıkları görülmüştür.

2. “Çalışma süreleri ne kadar olmalıdır?” alt problemine ilişkin hazırlanan anket sorularından “Çalışma süreleri kısa tutulmalıdır. (Haftada 3 defa yarın saat)” görüşüne koro şeflerinin kısmen katıldıkları görülmüştür.

3. “Ses sağlığı ve ses koruma bilinci konusunda izlenmesi gereken yollar nelerdir?” alt problemine ilişkin “Ses türünün ayırımında yapılan yanlışlıklar ses sağlığına zarar vermektedir.” ; “Bağırarak konuşma alışkanlığı giderilmelidir.” ve “Sesin alt ve üst sınırları kesinlikle zorlanmamalı ve ses kısılmalarına izin verilmemelidir” görüşlerine, koro şefleri kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Yine aynı alt probleme ilişkin ses koruma bilinç düzeyinin belirlenmesi ile ilgili hazırlanan “Ses eğitimi süresince öğrencileriniz ses sağlığı koruma bilincini ne ölçüde kazanmaktadırlar?” sorusuna koro

şeflerinin birbirlerine yaklaşık oranda olmak üzere; iyi ve orta derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür.

4. “Ses eğitimi sürecinde mutasyon döneminde olan öğrenciler için dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?” alt problemine ilişkin hazırlanan anket sorularından “Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir.” görüşüne koro şeflerinin birbirlerine yaklaşık oranda olmak üzere; kesinlikle katıldıkları, katıldıkları ve kısmen katıldıkları; “Bu yaş grubunda ses özellikleri göz önüne alınarak uygun repertuvar seçilmelidir.” görüşüne ise koro şeflerinin, kesinlikle katıldıkları görülmüştür.

5. “Mutasyon dönemi sorunları daha çok hangi sınıf aralığında karşımıza çıkmaktadır?” alt problemine ilişkin sorulan anket sorusuna koro şeflerinin, dokuzuncu ve onuncu sınıf olarak eşit oranda yanıt verdikleri görülmüştür.

6. “Ses eğitimi sürecinde öğrenciler eserlerini doğru bir entonasyon ile ne ölçüde seslendirebilmektedirler?” alt problemine ilişkin hazırlanan “Öğrencileriniz seslerini doğru bir yerde ve doğru bir entonasyonla ne derecede üretmektedirler?” sorusuna koro şeflerinin birbirlerine yaklaşık oranda olmak üzere; iyi ve orta derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür.

7. “Ses eğitimi sürecinde öğrenciler seslerini ne ölçüde yeterli kullanabilmektedirler?” alt problemine ilişkin hazırlanan “Öğrenciler seslerini gürlük bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna koro şeflerinin birbirlerine yaklaşık oranda olmak üzere; iyi ve orta derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür. Koro şefleri aynı alt probleme ilişkin “Öğrenciler seslerini genişlik bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna orta derecede; “Öğrenciler seslerini tını bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna ise iyi derecede olarak yanıt vermişlerdir. Yine aynı alt probleme ilişkin doğal ses elde etme becerilerinin sorgulandığı “Öğrencileriniz seslerini sınırlı bir vibrato ile pürüzsüz doğal ve abartısız bir söyleyişle ne derece yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna koro şeflerinin orta derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür.

8. “Ses eğitimi sürecinde öğrenciler dili ne ölçüde etkili kullanabilmektedirler?” alt problemine ilişkin hazırlanan “Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artükilasyon ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna koro şeflerinin orta derecede olarak; “Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı

söylemede dili doğru tonlama ve vurgulamalar ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna ise iyi derecede olarak yanıt vermişlerdir.

9. “Ses eğitimi sürecinde öğrencilerin müziksel duyarlılıkları ne ölçüde gelişmektedir?” alt problemine ilişkin hazırlanan “Koroda ses eğitimi sürecinde öğrencileriniz müziksel duyarlılıklarını ne derecede geliştirmektedirler?” sorusuna ve “Öğrencileriniz ses eğitimi süresince etkili bir seslendirme ve yorumlama becerilerini ne ölçüde kazanmaktadırlar?” sorusuna koro şeflerinin iyi derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür.

10. “Ses eğitimi sürecinin sonunda öğrenciler eser seslendirme becerilerine hangi ölçüde ulaşabilmektedirler?” alt problemine ilişkin hazırlanan “Ses eğitimi süresince öğrencileriniz küçük ölçekli eserleri sesledirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna koro şeflerinin birbirlerine yaklaşık oranda olmak üzere; çok iyi ve iyi derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür. Yine aynı alt probleme ilişkin sorulan “Öğrencileriniz koro eğitimi süresince orta ölçekli eserleri sesledirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?” sorusuna ise koro şeflerinin iyi derecede olarak yanıt verdikleri görülmüştür.

Alt problemler ile ilgili, koro şeflerinin görüşleri doğrultusunda ulaşılan sonuçlara göre;

1. Ses sınırlarının kullanım derecelerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, çalışmalar sırasında normal ses sınırını aşmadıkları hedefine büyük ölçüde ulaştıkları; öğrencilerinin yaş grubuna uymayan ses dinamizmi (çok kuvvetli ve bağırarak) kullanmadıkları hedefine ise tamamen ulaştıkları düşünülmektedir.

2. Çalışma sürelerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, çalışma sürelerinin kısa tutulması (haftada 3 defa yarım saat) hedefine yeterince ulaşamadıkları ve bu görüşe tam olarak katılmadıkları düşünülmektedir.

Koro şeflerinin çalışma sürelerinin kısa tutulması (haftada 3 defa yarım saat) hedefine yeterince ulaşamamalarının nedeninin, liselerde koro dersinin ders programlarına genelde blok olarak yerleştirilmesinden ya da koro şeflerinin haftada 3 defa yarım saat olarak belirtilen çalışma sürelerini yeterli bulmamalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

3. Ses sağlığını etkileyen etmenlerin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, “Ses türünün ayırımında yapılan yanlışlıklar ses sağlığına zarar vermektedir.” hedefine büyük

ölçüde ulaştıkları; “Bağırarak konuşma alışkanlığı giderilmelidir.” ; “Sesin alt ve üst sınırları kesinlikle zorlanmamalı ve ses kısılmalarına izin verilmemelidir.” hedeflerine tamamen ulaştıkları düşünülmektedir. Koro şeflerinin, öğrencilerinin ses eğitimi süresince ses sağlığını koruma bilinci kazanabilme hedefine ise kısmen ulaşabildikleri düşünülmektedir.

Koro şeflerinin öğrencilerinin ses eğitimi süresince ses sağlığını koruma bilinci kazanabilme hedefine tamamen ulaşamamasının nedeninin, bu yaş grubunun heyecanlı bir yapıya sahip olmasından ve ses eğitiminin henüz ilk evrelerinde yer aldıkları için ses koruma bilincini yeterince kavrayamamış olmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

4. Yaş grubuna göre dikkat edilecek hususların belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, “Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir.” hedefine yeterince ulaşamadıkları; “Bu yaş grubunda ses özellikleri göz önüne alınarak uygun repertuvar seçilmelidir.” hedefine ise tamamen ulaştıkları düşünülmektedir.

Koro şeflerinin, “Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir.” hedefine yeterince ulaşamamalarının nedeninin, mutasyon döneminde ses eğitimi hakkında yeterince bilgi sahibi olmamalarından ya da ders müfredatı gereğince öğrencilerin seslerinin gelişimini yakından takip edecek yeterli zaman bulamamalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5. Mutasyon dönemi sorunlarının daha çok görüldüğü aralığın belirlenmesi ile ilgili koro şefleri, mutasyon dönemi sorunlarının daha çok 9. ve 10. sınıf aralığında görüldüğünü belirtmişlerdir.

6. Doğru bir entonasyon ile söyleme becerilerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin öğrencilerinin seslerini doğru yerde ve doğru bir entonasyonla üretebilmesi hedefine yeterince ulaşamadıkları düşünülmektedir.

Öğrencilerin seslerini doğru yerde ve doğru bir entonasyonla üretememesinin nedeninin, koro çalışmalarında doğru yöntem ve tekniklerin izlenememesinden ya da ders sürelerinin bu çalışmaları yapmak için yeterli olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

7. Sesin gürlük, genişlik ve tını yeterliliklerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, öğrencilerin seslerini gürlük ve genişlik bakımından kullanabilme hedefine yeterince ulaşamadıkları; tını bakımından kullanabilme hedefine kısmen ulaşabildikleri düşünölmektedir. Öğrencilerin seslerini, sınırlı bir vibrato ile pürüzsüz doğal ve abartısız bir söyleyişle kullanabilme hedefine ise yeterince ulaşamadıkları düşünölmektedir.

Koro şeflerinin, öğrencilerin seslerini gürlük ve genişlik bakımından kullanabilmeleri; tını bakımından kullanabilmeleri ve sınırlı bir vibrato ile pürüzsüz doğal ve abartısız bir söyleyişle kullanabilmeleri hedeflerine tamamen ulaşamamış olmalarının nedeninin, bu yaş grubundaki öğrencilerin ses gelişimlerinin henüz tamamlanmamış olmasından ya da öğrencilere doğru ses egzersizleri yaptırılmaması sonucu koristlerin seslerinin yeterli gelişiminin sağlanamamış olmasından kaynaklanabileceği düşünölmektedir.

8. Artikülasyon becerilerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, öğrencilerin koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artikülasyon ile kullanma hedefine yeterince ulaşamadıkları; dili doğru tonlama ve vurgulamalar ile kullanma hedefine ise kısmen ulaşabildikleri düşünölmektedir.

Koro şeflerinin, öğrencilerin koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artikülasyon, doğru tonlama ve vurgulamalar ile kullanma hedeflerine tamamen ulaşamamalarının nedeninin, ders sürelerinin artikülasyon çalışmaları yapmak için yeterli olmamasından ya da öğrencilerin yöresel ağız farklılıklarının düzeltilmesinin zaman alıcı olmasından kaynaklanabileceği düşünölmektedir.

9. Müziksel duyarlılıkların belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, koroda ses eğitimi sürecinde öğrencilerin müziksel duyarlılıklarını geliştirebilme hedefine ve ses eğitimi süresince etkili bir seslendirme yorumlama becerisi kazanabilme hedefine büyük ölçüde ulaştıkları düşünölmektedir.

10. Eser seslendirme becerilerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin, ğrencilerinin ses eğitimi sürecinde küçük ölçekli eserleri seslendirebilme hedefine tamamen; orta ölçekli eserleri seslendirebilme hedefine ise büyük ölçüde ulaştıkları düşünölmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda koro şeflerine sunulan öneriler yer almaktadır.

5.2.1. Birincil Öneriler

Aşağıda yer alan öneriler, alt problemler çerçevesinde sorulan sorulardan elde edilen istatistiksel bilgilere dayanması nedeniyle birincil öneriler olarak adlandırılmıştır. Bu öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Çalışma sürelerinin belirlenmesi ile ilgili koro şeflerinin görüşlerinde farklılıklar olduğu görülmektedir. Koro şeflerine, çalışma sürelerini belirlerken öğrencilerinin yaş grubu özelliklerini dikkate almaları, ayrıca haftada üç defa yarım saat olarak belirtilen çalışma sürelerinin haricinde öğrencilerinin daha çok bedenen ve düşünsel anlamda (vücut rahatlatma çalışmaları, nefes çalışmaları vb.) çalışmaya hazır olmalarını sağlamaları önerilmektedir.

2. Öğrencilere ses sağlığının korunması bilincinin kazandırılması hususunda koro şeflerine daha hassas olmaları önerilmektedir. Bu bağlamda koro şeflerine, çalışmaları esnasında ses sağlığının önemini ve sesin korunması için dikkat edilmesi gereken unsurları kavratmaya yönelik etkinlikler planlanmaları önerilmektedir.

3. Koro şeflerine mutasyon dönemindeki öğrencilerinin sesleri konusunda daha dikkatli olmaları, özellikle erkek öğrencilerde, sesin alt ve orta rejister bölgelerini kullanmaları ve kafa sesi kullanmalarına izin vermemeleri önerilmektedir.

4. Doğru bir entonasyon ile şarkı söyleme becerileri konusunda koro şeflerine daha hassas davranmaları önerilmektedir. Öğrencilerinin doğru bir entonasyon ile şarkı söyleyebilmeleri için koro şeflerine eseri baştan sona söyletmemeleri, gerekli görüldüğü durumlarda eseri parçalara ayırarak çalışmaları, düzeltilmesi gereken noktalar konusunda öğrencilere anında dönütler vermeleri, solfej çalışması sürecine yeterli zaman ayırmaları, eserin sözlerini koyduktan sonra pesleşen ya da tizleşen noktalarda gerekli vokal düzeltmelerini yaparak entonasyonun daha temiz olmasını sağlamaları önerilmektedir.

Ayrıca doğru bir entonasyonla şarkı söylemenin müziksel işitme yeterliliği ile de ilişkili olması sebebiyle koro şeflerine, öğrencilerin müziksel işitme okuma ve yazma

düzeylerinin çalışılacak eserlerin seviyesine uygun düzeye getirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

5. Sesin gürlük, genişlik ve tını yeterliliklerinin artırılması hususunda koro şeflerine, toplu ses eğitimi sürecinde ses ısıtma çalışmalarının sürelerini daha uzun tutmaları ve ses ısıtma çalışmalarının sesin gelişimi üzerindeki önemini öğrencilerine kavratmaları önerilmektedir.

6. Artikülasyon becerilerinin artırılması için koro şeflerine, öncelikle Türkçe'nin dil yapısı hakkında yeterli bilgi sahibi olmaları önerilmektedir. Koro şeflerinin, Türkçe'yi doğru artiküle ederek kullanmaları öğrencilerine rol model olmaları açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle koro şeflerine Türkçe'yi doğru artiküle ederek konuşmaları önerilmektedir.

Koro şeflerine, öğrencilerinin dili doğru kullanabilmeleri için koro derslerinde ses egzersizleri dışında zaman zaman diksiyon çalışmaları da yaptırmaları, eser seslendirme sürecinde ise eserde doğru artiküle edilemeyen yerleri belirleyerek koristleri bu konuda uyarmaları önerilmektedir.

7. Koro şeflerine, korolarının düzeyine ve ses özelliklerine uygun düzeyde eserler seçmeleri, öğrencilerinin yaş grubu ses özelliklerini de dikkate alarak küçük ve orta ölçekli eserler seçmeleri önerilmektedir.

5.2.2. İkincil Öneriler

Aşağıda yer alan öneriler, alt problemler doğrultusunda verilen önerilere ek olarak sunulmuş öneriler olması nedeniyle ikincil öneriler olarak adlandırılmıştır. Bu öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Koro şeflerinin, çalıştıkları koronun yapısı ve ses özelliklerini yeterince tanımaları önerilmektedir.

2. Koro şeflerine, her bir koristin ses gelişimini yakından takip etmeleri önerilmektedir.

3. Öğrencilerin ses sağlığı konusunda gerekli görüldüğü durumlarda doktor kontrolü sağlamaları önerilmektedir.

4. Koro şeflerinin çalışmalar esnasında öğrencilerine sık sık dönütlerde bulunmaları önerilmektedir.

5. Koro eğitimcilerine, iletişim becerilerini yüksek tutmaları ve koristleri ile doğru iletişim kurmaları önerilmektedir.

6. Koro şeflerine, müziksel ve eğitsel formasyon açısından yeterince donanımlı olmaları ve kendilerini sürekli geliştirmeleri önerilmektedir.

7. Koro şeflerine, çalışmalar esnasında koronun motivasyonunu sürekli yüksek tutmaya dikkat etmeleri önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktüze, İ. (2004). *Müziği Anlamak, Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. (2. Baskı). İstanbul: PanYayıncılık.
- Arkan , M. (1971). *Koro ve Koro Yönetimi* (1.Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ataman, A., Efil, İ., Çalık, T., Duman, T., Güçlü, N., Akyol, H., Aytekin, H., Demirbolat, A., Korkmaz, A., Öncü, H., Yüksel, G., Tertemiz, N., Topses, G., Yüksel, S.(2006). *Sınıf Yönetimi*. (8. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Belgin, E. (2001, Kasım). *Mutasyon Dönemi Ses Sorunları*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Burgin, C. J. (1973). *Teaching Singing*. Metuchen N.J: The Scarecrow Press, Inc.
- Callaghan, J. (2000). *Singing and Voice Science*. Canada: Singular Publishing Group.
- Chapman, J. L. (2006) *Singing and Singing Teaching, A Holistic Approach to Classical Voice*. San Diego, Oxford, Brisbane: Plural Publishing.
- Çetin, A. (1988, Haziran). *Çocuk ve Gençlik Koroları*. Birinci Müzik Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çevik, S. (2013). *Koro Eğitimi Yönetimi* (1. Baskı). Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Destan, A. (2001, Kasım). *Eser Partisyonu Tanıma ve Eserle İlgili Çalışma Yöntemleri Saptama*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Egüz, S. (1998). *Koro Eğitimi ve Yönetimi*. (2. Baskı). Ankara: Doğu Matbaacılık.

- Egüz, S. (1999). *Toplu Ses Eğitimi I*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Károlyi, O. (2005). *Müziğe Giriş*. (4.Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Köse, S, H. (2001, Kasım). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Sorunları*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Milli Eğitim (Güz,2005). *Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*. 21 Aralık 2014 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/168/index_3-aydar.htm sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği*. 21 Aralık 2014 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090616-7.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı (9,10,11,12. Sınıflar)*. 21 Aralık 2014 tarihinde http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/bati_muzigi_koro.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2008). *Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğinin Azaltılması Genelgesi*. 21 Aralık 2014 tarihinde http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/genelge_2008_81.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. 18 Ocak 2015 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html sayfasından erişilmiştir.
- Okyay, E. (2001, Kasım). *Ezgi'nin Serüveni ve Koro Kültürü Hakkında*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Ömür, M. (2004). *Sesin Peşinde* (2. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Sabar, G. (2011). *Sesimiz - Eğitimi ve Korunması*. (2. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Sarıçiftçi, Ö, A. (2001, Kasım). *Toplu Ses Eğitiminde Entonasyon Sorunu ve Çözümünde Uygulanacak Yöntemler*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Say, A. (2005). *Müzik Sözlüğü* (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

- Smith, B., Sataloff, R.T. (2000). *Choral Pedagogy*. San Diego, California: Singular Publishing Group.
- Şentürk, N. (2001, Kasım). *Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Koro Eğitimi ve Yönetiminde Karşılaştıkları Sorunlar*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Töreyin, M, A. (2001, Kasım). *Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Ses Eğitimi Alan Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Müzik Öğretmenliğine Etkileri*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Töreyin, M, A. (2008). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Uçan, A. (2005). *Türk Müzik Kültürü (2. Baskı)*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. (1. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2001, Kasım). *İnsan, Müzik, Koro ve Koro Eğitiminin Temelleri*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Varol, E. (2002, Kasım). *21. Yüzyılda Müzik Eğitiminde Koro ve Toplumsal Niteliği*. Uluslararası ‘‘Avrupa’da ve Türk Cumhuriyetleri’nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi’’nde sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Yalın, H, İ. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (16. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Zeren, A. (2014). *Müziğin Fiziği* (6. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.

EKLER

EK 1

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİ 2009 BATI MÜZİĞİ KORO EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri 2009 Batı müziği koro eğitimi dersi öğretim programı:

Aşağıdaki veriler doğrudan Batı müziği koro eğitimi dersi öğretim programından alınmıştır.

Programın Uygulanmasına İlişkin İlke Ve Açıklamalar:

1. Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı öğrenme alanları ve üniteler birbirinden bağımsız öğrenme süreçleri gibi gözüktükçe de gerek duyulduğunda her öğrenme alanı ve ünitenin bir başkası ile eş güdümlü, yardımlaşarak yürütüldüğü esnek bir planlama yapılmalıdır. Örneğin, Ses Üretme ve Yayma ünitesinde markato ses üretme çalışılırken, eser seslendirme ünitesinden yararlanılarak marşlar çalışılmalı, markato ses üretme çalışmaları desteklenmelidir.
2. Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda öğretmen, kazanımları gerçekleştirirken çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate almalıdır.
3. Öğretim programında, araştırma ve sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, girişimcilik ve Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi gibi ortak becerilerin yanı sıra, doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma, ses sağlığını koruma, eserlerin dönem özelliklerini belirleme, koro türlerini inceleme-yorumlama, Batı müziği koro eserlerini güzel ve etkili seslendirme, sahne ve performans becerileri de yer almaktadır.
4. Öğretmen dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerin tümünde yukarıda belirtilen becerilerin bir veya uygun olan birkaç tanesinin kullanılabileceği ortamlar oluşturmalıdır. Öğretmen sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler ile geliştireceği becerileri pekiştirmek için ödev veya projeler verebilir.
6. Program, koroda ses eğitimi, koro müziğinde dönemler, koro kültürü ve eser uygulamalarını kapsamaktadır.
7. Eser çalışmalarında aşamaların sırasıyla uygulanması üzerinde önemle durulmalıdır. Koroya belli davranışların ve alışkanlıkların kazandırılması bakımından tek seslilik aşaması çok önemlidir. Eser seslendirirken birlikte başlama, bitirme, nüansları uygulayabilme, boğumlama, ses bütünlüğü ve entonasyon gibi koroyu koro yapan

özellikler tek seslilik aşamasında verilmeye başlanmalıdır ve her aşamada kontrol edilmelidir. Çok sesliliğe geçiş için kanonlar kullanılabilir ancak seçilecek kanonların ses genişliğine dikkat edilmelidir. Çok sesli eserler iki sesli, üç sesli ve dört sesli sıralamasıyla işlenmelidir.

8. Tüm sınıflarda sınıfın düzeyine ve öznel koşullara uygun tek sesli, iki sesli, üç sesli, dört sesli, sololu, çalgı-çalgı grubu eşlikli, orkestra eşlikli, a capella (eşliksiz), Batı müziği dönemlerini ve bu dönemlerde ortaya çıkan tür ve biçimleri örnekleyen eserler ve çok sesli koro için yazılmış Türk müziği eserleri çalışılmalıdır.

9. Seste olan değişim ve gelişim süreci öğrencilere iyi açıklanmalıdır. Bu dönemde öğrencilere seslerine özen göstermeleri gerektiği ve yapılacak yanlışlıkların sesine kalıcı zararlar verebileceği hatırlatılmalıdır.

10. Sesin değişim ve gelişim süreci ses özelliklerine uygun register geçişlerine yönelik çalışmalar üzerinde önemle durulmalıdır.

11. Bu yaştaki öğrencilerin seslerinin gelişim ve değişim sürecinde olduğu göz önüne alınarak ses türlerinin tespitinde acele edilmemeli, belirli aralıklarla kontrol edilerek sesin gelişimi takip edilmeli.

12. Çalışılacak eserlerin ve egzersizlerin seçiminde öğrencilerin seslerinin gelişim ve değişim sürecinde olduğu ve ses türlerinin tam olarak ayrışmadığı göz ardı edilmemelidir.

13. Öğrencilerde sesin gelişimi takip edilirken Türk müziği koro, bireysel ses eğitimi ve müziksel işitme-okuma-yazma ders öğretmenleri ile ortak hareket edilmelidir.

14. Dil ve Konuşma ünitesinin insan yaşamında ve şarkı söylemedeki önemi ayrıca açıklanmalıdır.

15. Öğretmen koro dersinde belirlenen kazanımların, öğrenciler tarafından günlük hayatta da kullanılabilmesine yönelik uyarı ve önerilerini sürekli kılarak bu kazanımların edinilmesinde gereken devamlılığı ve iç disiplini sağlayacaktır.

16. Okulun bulunduğu çevre ve imkânlar dikkate alınarak programda örnek olarak verilen etkinlikler aynen uygulanabilir ya da yeni etkinlikler geliştirilebilir. Yeni etkinlikler geliştirilirken kazanımlar ve farklı öğrenme stil ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler

hazırlanmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir.

17. Programda yer alan değerleri, öğretmenler yeri geldiğinde etkinlikler içinde vurgulayan bölümler oluşturarak pekiştirmelidir.

18. Program ile öğrencilere nefesini, sesini ve Türkçeyi doğru kullanma, koro kültürü, disiplini ve bilinci kazandırılır.

19. Öğretmen öğrencilerinin, her aşaması özenle planlanan ve değerlendirilen konser, tiyatro, opera, müzikal oyunlar vb. etkinlikleri izlemelerine önem vermelidir. Bu bağlamda, öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı sonuç raporları istenmelidir. Bu etkinlikler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri amaçlanır.

20. Öğretmen, öğrencileri millî, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır.

21. Millî ve dinî bayramlar, mahalli kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir.

22. Öğrencilerin, öğretim sürecinde sahne ve performans becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayan etkinliklere yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.

23. Öğretmen, kazanımların yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmen sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemleri birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; dinleme, gözlem, performans, görüşmeler, öz değerlendirme formları vb.dir.

24. Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılmak amacıyla geliştirilen, örnek formlar, yeri geldikçe öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanır. Örnek formlar aynen kullanılabileceği gibi öğretmen tarafından etkinliğe özgü yeni formlar da geliştirilebilir.

25. Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve yayımlanmış materyallerden yararlanılır. Eğitim ortamında özellikle, piyano ve CD/DVD gibi kayıt özelliği bulunan araçların bulunması gerekir.

26. Etkinlikler planlanırken bir sonraki haftanın etkinlikleri dikkate alınarak planlama yapılması öğretmenin ve öğrencilerin hazırlığı açısından önemlidir.

Programın Temel Yaklaşımı

Bilgide meydana gelen anlayış değişikliği ve yoğunluk, öğrencilerin ilgilerini, isteklerini, becerilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alacak biçimde öğretim hayatlarının düzenlenmesini zorunlu hâle getirmiştir. Bu anlayış değişikliği ile eğitim kurumlarında öğrenci merkezli eğitim doğrultusunda uygulamalar başlamıştır.

Öğrenci merkezli eğitim; “Bireysel özellikler dikkate alınarak bilimsel düşünme ve iletişim kurma becerisine sahip, öğrenmeyi öğrenmiş, üretken, bilgiye ulaşp kullanabilen, evrensel değerleri benimsemiş, teknolojiyi etkin kullanan ve kendini gerçekleştirmiş bireyler için, eğitim sürecinin, her aşamada birey katılımını sağlayacak biçimde yapılandırılmasıdır” (MEB, 2004).

Geçmişte bilgili insan, her şeyi bilen ya da başkalarının ürettiği bilgileri beyinde depolayan kişiydi. Bu nedenle geçmiş yüzyıllarda eğitim, daha çok var olan bilgi birikiminin, kültürel değerlerin ve yaşamsal becerilerin yeni yetişen kuşaklara aktarılması olarak görülmüştür. Bugün ise bilgili insan; bilginin farkında olan, bu bilgiye ulaşmanın yollarını bilen, ulaştığı bilgiyi anlamlandırarak öğrenen, öğrenmiş olduğu bilgilerden yeni bilgiler üretebilen ve ürettiği bilgileri sorun çözmede kullanabilen kişidir. Bu anlayışla geliştirilen Batı müziği koro eğitimi dersinde öğrenci merkezli eğitimin ilkelerini aşağıdaki başlıklar altında sıralayabiliriz:

1. Öğrenmeyi öğrenmek esastır.

Öğrenme sürecinin doğası olarak öğrenme, bireyin kendi algıları, düşünceleri ve duygularından süzerek edindiği bilgi ve deneyimlerden anlamı keşfetmesi ve yapılandırması sürecidir. Batı müziği koro eğitimi dersinde öğrencilere şarkıları ezberletmek yerine doğru nefes ve ses kullanarak, kendi yorumlarını katarak söylemeleri istenmeli, müzik yaşantısında ve günlük yaşantısında şarkı söylerken nasıl doğru şarkı söyleyeceğinin bilincine varması beklenmelidir. Bunun için, hedef belirleme yoluyla kendilerinin neleri ve nasıl öğreneceklerine karar vermelerine yardımcı olunmalıdır. Öğrencilerin kendi bilgi ve becerilerindeki eksiklikleri fark etmeleri ve bu eksiklikleri giderebilmeleri için bireysel hedefler belirlemeleri sağlanmalıdır.

2. Her öğrenci öğrenebilir.

Her öğrenci, elde ettiği verilerden bir anlam yaratmak, bunu gözden geçirmek ve diğerleri için anlaşılır hâle getirmek üzere çaba gösterir. Bu nedenle öğrenci merkezli eğitimde her öğrenci öğrenebilir kabul edilir. Her öğrenci şarkı söyleyebilir. Her öğrencinin kendine özgü bir ses rengi ve alanı vardır. Batı müziği koro eğitimi dersinin görevi farklı sesleri ortak ses alanında birleştirerek şarkı söyletmektir.

3. Her öğrenci öğrenirken eski ve yeni bilgiler arasında özgün bağlantılar kurar.

Bilginin yapısı gereği her öğrenci daha derin bir anlama etkinliğini yapılandırmak için eski ve yeni bilgileri arasında özgün bağlantılar kurar. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin yeni bilgi ile eski bilgileri arasında bağlantılar kurmasına önem verilir. Örneğin ses üretme ve yayma çalışmalarında yapmış olduğu cümleleme çalışmaları ile eser uygulamaları yapılırken bağlantı kurdurulmalıdır.

4. Düşünmeyi öğrenmek sorgulayıcı ve yaratıcı düşünceyi geliştirir.

Öğrenci, nasıl düşüneceğini planlayıp, gözlemleyip, değerlendirerek sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin, nasıl düşüneceğini planlayıp, gözlemleyip, algıda seçicilik yanını kullanarak sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesine öncelik verilir. Çalışılan bir eserin nüansları üzerine yorumları istenir, farklı nüanslar geliştirmeye yönlendirilir ve geliştirilen nüanslar sınıfta uygulanır. Üzerine nüans işaretleri konulmayan bir eseri yorumlamaları istenir.

5. Başarabilme duygusu içsel güdülenmeyi sağlar.

Öğrencinin kontrol düzeyi, sorumluluk duygusu, hedefleri, ilgi alanları, yeterlilikleri ve beklentileri başarma güdüsünü besleyen etmenlerdir ve güdüleme öğrenmeyi etkiler. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin motivasyonuna önem verilir. Öğrencilere belirli aralıklarla konserler düzenlenerek motivasyon sağlanmalı ve başarma duygusu tattırılmalıdır.

6. Öğrenme olumsuz deneyimlerle engellendiğinde zorlaşır.

Her öğrenci doğal bir öğrenme eğilimine sahiptir. Bu eğilim olumsuz deneyimlerle engellendiğinde öğrenme zorlaşmaya başlar. Batı müziği koro eğitimi dersinde öğrenciler araç-gereç, yöntem ve teknikte, ders ortamında, öğrenme seviyelerine uygun olmayan konularda olumsuz deneyimlerle engellendiğinde öğrenme zorlaşır. Bu ders toplu olarak

yapıldığından bireysel farklılıklardan dolayı başarısızlıkların olabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle her öğrencinin başarabilme deneyimini yaşaması için onların bireysel farklılıklarını dikkate alan fırsatlar yaratılır.

7. Yaratıcı düşünmeyi harekete geçiren ödevler öğrenciyi başarabilmeye güdüler.

Merak, yaratıcılık ve kompleks düşünmeyi harekete geçiren, güdü artırıcı ve öğrenmeyi geliştiren ödevler öğrenciyi giderek zorlaşan ödevler yapmaya güdüler. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde ödevler her öğrencinin başarabilme deneyimini yaşaması için yaratılacak fırsatlardan biri olarak görülür. Yalnızca derslerde yapılan çalışmalarla doğru söyleme ve koro bilincinin kazanılamayacağı açıklanmalı, okul dışı etkinlikler takip ettirilmeli ve etkinlik raporlarının sınıfta sunulması istenmelidir.

8. Her öğrenci farklı zamanda, farklı türde ve farklı hızda ilerleyerek gelişir.

Öğrenmenin gelişimsel doğasına bağlı olarak her öğrenci farklı zamanlarda, farklı gelişim adımları boyunca ilerleyerek gelişir. Öğrencinin ilgi alanları ve öğretme yöntem teknikleri öğrenme hızını etkiler. Bu nedenle, öğretim etkinliklerinin ve ortamlarının planlanmasında farklı öğrenme türleri ve hızları dikkate alınır. Batı Müziği Koro Eğitimi dersinin temelini insan sesinin oluşturduğu, insan sesi gelişiminin her bireyde farklı bir süreçte olduğu göz ardı edilmemeli, bireysel farklılıkların ışığında öğretim yöntemleri zenginleştirilmelidir.

9. Farklı özelliklerdeki öğrencilerin birbirleri ile etkileşimi öğrenmeyi kolaylaştırır.

Farklı özgeçmiş, ilgi ve değerlere sahip bireylerin birbirleri ile etkileşimi, öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde işbirliğine dayalı öğrenme gibi grup çalışmalarını ön plana çıkaran öğretim stratejilerine ağırlık verilir. Öğrenciler, bu dersin yapısı gereği birlikte yapılan çalışmaları sınıf dışına da taşıyarak vokal grupları oluşturmaya yönlendirilmelidir.

10. Öğrenciler arasındaki olumlu ilişkiler öğrenmeyi artırır.

Öğrencilerin birbirine destek olması, ilgi ve saygı göstermesi gibi olumlu ilişkiler öğrenmeyi artırır. Öğrencilerin estetik duyarlılık içinde birbirine yardımcı ve destek olması, birbirlerinin çalışmalarını görerek eleştirmeleri yeni fikirlerin doğmasına ve grup çalışmalarına destek olacağından öğrenmeyi artırır. Bu nedenle, grup çalışmaları ve sosyal etkinlikler öğrenciler arasında olumlu ilişkilerin geliştirilebilmesi için yaratılacak fırsatlar

olarak görülür. Batı Müziği Koro Eğitimi dersi birlikte yapılan bir derstir. Öğrenciler, dersin doğası gereği kurulan olumlu ilişkileri ders dışına taşıyarak birlikte opera, müzikal ve koro konserlerine yönlendirilerek farklı paylaşımların yaşanması sağlanmalıdır.

11. Her öğrenci öğrenmeye karşı farklı yetenek ve eğilime sahiptir.

Her öğrenci kalıtsal olarak taşıdığı genler ve çevresel etmenlerin bir araya gelmesi ile şekillenir ve bu nedenle öğrenciler öğrenmeye karşı farklı yetenek, tercih ve eğilimlere sahiptir. Batı Müziği Koro Eğitimi dersinde bu farklılıklar dikkate alınarak öğretim etkinlikleri çeşitlendirilir ve teknoloji ile desteklenir. Örneğin, eser çalışılırken dinleme, izletme gibi destekleyici çalışmalar yanında eserin özelliğine göre motiften tüm esere ulaşma gibi yöntemler denenmelidir.

12. Her öğrenci yeni bilgileri kendine göre kavrayıp benzersiz bir anlam yaratır.

Her öğrenci yeni fikirleri inanç, anlama, yorumlama ve tutum süzgeçlerinden geçirerek işler ve benzersiz bir anlam yaratır. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde ölçme ve değerlendirme çalışmalarında her öğrencinin gelişiminde gösterdiği ilerleme dikkate alınır. Öğrenciler göstermiş olduğu bireysel gelişimlerinin yanında koro ve şefle uyum içinde, çalışılan eseri yorumlama ve ifade etmesindeki gelişme düzeyine göre değerlendirilmelidir.

Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımını temel alan etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesi sonucu öğrencilerde; merak uyandırma ve planlama, araştırma ve keşfetme, çözümleme ve derinleştirme, paylaşma ve yaşantıya uygulama basamaklarını özümseyerek yaşamlarının her aşamasında bilgiyi kullanma becerilerinin gelişmesi beklenmektedir.

Öğretmenler bütün öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak için gerekli koşulları oluşturmalıdır. Nitekim öğretmenin oluşturduğu sınıf ortamının öğrencinin öğrenmeye karşı tutumunda ve güdülenmesinde etkisi büyüktür. Aynı şekilde öğrenci merkezli eğitimde yönetici, öğretmen, öğrenci, aile, okul çalışanları ve çevre süreç içerisinde önemli bir yer alır. Eğitim ile ilgili sorunların çözülmesi için okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin, ailenin eğitim içerisinde etkin biçimde görev alması beklenmektedir. Ailenin, çocuğun eğitime katılımı; okula giderek, okulda yapılan etkinliklere aktif olarak katılarak, çocuğa zihinsel olarak uyarıcı ortamlar hazırlayarak ve bilişsel gelişimi için anlamlı materyaller sağlayarak gerçekleştirilir.

Geliştirilen Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda konular, öğrencilerde toplu söyleme bilinci oluşturacak nitelikte ele alınmış, program öğrenme alanları, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Program sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinlikleri de kapsamaktadır. Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından ve ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle yeni bir yaklaşımı kapsamaktadır.

Programın Yapısı

Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı, genel amaçlar, temel beceriler, değerler ve tutumlar, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalardan oluşmaktadır.

Genel Amaçlar

Bu program öğrencilerin;

- Doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma, ses sağlığını koruma, eserlerin dönem özelliklerini belirleme, koro türlerini inceleme-yorumlama, koro eserlerini güzel ve etkili seslendirme, sahne ve performans becerisi kazanmalarını,
- Doğru sesi üreterek, güzel konuşmalarını ve şarkı söylemelerini,
- Şefle uyum ve toplu söyleme becerisi geliştirmelerini,
- Düzeylerine uygun eserleri müzikal duyarlılıkla seslendirmelerini,
- Koro çalışmaları aracılığı ile birlikte düşünme, birlikte hareket etme ve paylaşma duyguları kazanmalarını,
- Koro kültürü ve disiplini kazanmalarını,
- Batı müziği koro eserlerini ve çok sesli koro için yazılmış Türk müziği eserlerini genel ve karakteristik özelliklerine uygun seslendirmelerini,
- Müziksel duyarlılık, düşünme, yorumlama ve yaratıcılık becerisi geliştirmelerini,
- Müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını,
- Çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanmalarını,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmelerini ve müzik yoluyla disiplinli çalışmayı alışkanlık hâline getirmelerini,
- Bilinçli bir müzik dinleyicisi olmalarını,

- Ülkemizi ulusal ve uluslararası müzik etkinliklerinde temsil etmelerini,
- Atatürk'ün çağdaş Türk müziğine ilişkin görüş ve düşüncelerini yorumlamalarını amaçlamaktadır.

Temel Beceriler

Beceri, öğrencilerde, öğrenme sürecinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Bu program ortak becerileri kazandırmanın yanında, alana özgü olarak geliştirilen becerileri kazandırmayı da amaçlamaktadır. Bu beceriler aşağıda gösterilmiştir. Bu becerilere, üniteler göz önünde bulundurularak, doğrudan verilecek beceri olarak programda yer verilmektedir. Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen ortak becerilerin yanında derse özgü becerilerin kazandırılması da esas amaçlardan biridir. Bu beceriler doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma, ses sağlığını koruma, eserlerin dönem özelliklerini belirleme, koro türlerini inceleme-yorumlama, Batı müziği koro eserlerini güzel ve etkili seslendirme, sahne ve performans becerileri Batı müziği koro eğitimi dersi konularının hemen hemen hepsinde farklı düzeylerde kullanılabilen bu beceriler, öğrenme alanlarında kazanımların içeriğinin gerektirdiği şekilde, kazanımlara entegre edilerek verilmiştir. Bu şekli ile öğretim sürecinde kazanımın gerektirdiği beceriler, kazanımla birlikte verilmelidir.

Programla ulaşılması beklenen ortak beceriler şunlardır:

- Eleştirel Düşünme
- Yaratıcı Düşünme
- İletişim
- Araştırma-Sorgulama
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma
- Girişimcilik
- Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma

Programla ulaşılması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır:

Doğru Soluk Alma, Doğru Ses Üretme ve Yayma Becerisi

Doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma becerisi, bireyin tek başına veya topluluk içinde doğru, temiz seslerle ve müzikal duyarlılıkla etkili şekilde şarkı söyleyerek müziksel

çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurmasını, hem yorumlayıcı hem dinleyici olarak müziğe bilinçli bir şekilde katılmasını ve ona müzik alanında kültürel bir kimlik kazandırmayı amaçlamaktadır. Doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma becerisi içerisinde bedensel ve zihinsel rahatlama-gevşeme, sesi uygun rezonans bölgelerine göndererek büyütme, zenginleştirme, armoniklerini geliştirme ve sesini koro ile bütünleştirme-kaynaştırma, Türkçemizi doğru boğumlama, telaffuz etme, anlamına uygun tonlama ve vurgulama alt becerilerini kapsamaktadır.

Ses Sağlığını Koruma Becerisi

Ses eğitiminde bilinçli bir şekilde ses oluşturulması ve kullanılması, insanda ses sistem ve mekanizmasının tanınarak algılanması ile mümkündür. İletişim ve etkileşim aracı olarak yaşamın her alanında insanın sesini sürekli kullanma zorunluluğu vardır. Ses eğitiminin genel amacı bireyin ses sağlığını koruyarak sesini kullanmayı öğretmektir. Bu bağlamda Batı müziği koro eğitimi öğretim sürecinde öğrencilere, seslerine olumsuz etki yapan ortam ve durumlardan korunma ve bunu yaşamlarının her anında uygulama becerisi kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu beceri ile öğrencilerde, ses bozukluğuna sebep olan etkenleri tanıyabilme ve bu etkenlerden kaçınma bilinci geliştirilir.

Eserlerin Dönem Özelliklerini Belirleme Becerisi

Duyduğu ya da seslendirdiği eserin müziksel özelliklerini ve bu özelliklerden yola çıkarak hangi döneme ait olduğunu fark etme becerisi, her dönemin kendine özgü niteliklere sahip olduğu bilincinin gelişimine katkıda bulunur. Tarihsel gelişim sürecinde, her dönemin müziksel özelliklerinin ayırımına vararak diğerlerinden ayrılan noktaları fark edebilme, bu farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını değerlendirebilme ve bu çerçevede bir tarih bilinci kazanabilme becerisidir.

Koro Türlerini İnceleme-Yorumlama Becerisi

İzlediği ya da dinlediği koronun türünü belirleyebilme, koronun seslendirdiği eserlerin dönemine, stil ve yorum özelliklerine uygun seslendirilip seslendirilmediğini yorumlama, diksiyon ve artikülasyon açısından değerlendirme, ritmik beraberlik, ses teknikleri, entonasyon, koro tınısı ve homojenliği açısından yorumlama, koro disiplinini, sahne hâkimiyetini, görünümünü ve koro-şef uyumunu değerlendirme alt becerilerini içermektedir.

Batı Müziği Koro Eserlerini Güzel ve Etkili Seslendirme Becerisi

Ses eğitimi, her tür şarkıyı güzel ve etkili söyleyebilmek için gereken davranışları kazandırmayı amaçlar. Her müzik türü ve dönemi bir diğerinden farklı müziksel özelliklere ve üsluba sahiptir. Güzel şarkı söylemek; şarkıyı tür, dönem, üslup ve karakter özelliklerine uygun seslendirebilmektir. Bu durum ise kazanılan müzik tarihi bilincinin gelişmesi ve sesi doğru kullanmakla mümkündür. Örneğin; tür olarak okul şarkılarının, marşların ve opera arıalarının seslendirilme biçimleri ve teknikleri ne kadar farklı ise klasik döneme ait bir opera arıası ile romantik döneme ait bir arıanın seslendirilmesi de önemli ölçüde farklıdır. Eserin yorumu bu farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

Sahne ve Performans Becerisi

Sahne ve performans becerisi, teknik ve müzikal anlamda tamamen olgunlaşmış bir eseri, öğrencilerin hayal gücünü ve kendi performans gücünü birleştirerek toplum önünde sergileyebilme becerisidir. Bu beceri, toplu söyleme eğitimi gören kişilerin ulaşmayı hedefledikleri doruk noktasıdır. Sahne ve performans becerisini kullanarak müzikal gelişimine yeni boyutlar katabilen öğrenciler için bir üst seviye, sahne performansı sırasında daha zor ve daha teknik eserlerin icrası olabilmelidir. Sahne ve performans becerisinin elde edilebilmesi için eserin anlam bakımından imgede yaşatılabilmesi, ezgilerin duyulması ve göz önüne getirilebilmesi, pasajlardaki dinamizmin, nüans ve renklere göre uygulanacak jestlerin ayrıntılı olarak imgeye yerleştirilebilmesi çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar yıllarla ölçülen çok uzun ve geniş süreçleri gerektirir. Bu süreci tamamlayarak sahne ve performans becerisini mükemmelleştiren öğrenci profilinde, dış görünüm sakın ve hareketler esnek olmalıdır. Neşe ve canlılık yitirilmemiş olmalı, doğal kalınabilmeli, umursamazlık ve korkaklığın yaşanmaması için güven duygusunun geliştirilmesine özen gösterilmelidir.

Değerler ve Tutumlar

Değer, toplumun varlığını, işleyişini, devamını sağlamak ve sürdürmek için doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, ahlaki ilke ve inançlardır. Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın diğer önemli unsurunu da tutumlar ve değerler oluşturmaktadır. Program, eğitim-öğretim sürecinde aşağıdaki değer ve tutumları da kazandırmayı önemsemektedir:

- Dayanışma
- Hoşgörü
- Sabır
- Sevgi
- Saygı
- Duyarlılık
- Vatanseverlik
- Barış
- Estetik
- Sorumluluk
- Azim
- Öz güven
- Disiplin
- Motivasyon

Öğrenme Alanları

Öğrenme alanı; birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır. Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretim Programı “öğrenme alanı” adı altında organize edilmiş yapılardan oluşmaktadır. Öğrenme alanları, programda öngörülen bilgi, beceri, kavram, değerler ve tutumların sistematik bir şekilde ilişkilendirildiği konu alanlarından oluşmaktadır. Bu anlamda öğrenme alanlarına ilişkin program tablosu, kazanımları, etkinlik örnekleri ve gerekli açıklamaların yapıldığı sütunları içeren üç ana bölümden oluşturulmuştur. Programda içeriği belirleyen genel çerçeve, toplu söyleme eğitiminin içerik ve amaçlarına uygun bir şekilde organize edilmiştir. Öğrenme alanlarında sınıf düzeyine göre belirlenen kazanımlar ardışık ve bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.

Batı müziği koro eğitimi dersi üç öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır.

1. Koroda Ses Eğitimi
2. Koro Müziğinde Dönemler
3. Koro Kültürü ve Eser Uygulamaları

Öğrenme alanlarının içerikleri aşağıda yer almaktadır.

1) Koroda Ses Eğitimi

Koroda ses eğitimi öğrenme alanında her sınıfta birbirini tamamlayan ses eğitiminde solunum, ses üretme ve yayma, dil ve konuşma ünitelerinin yanı sıra insanda ses sistemi, sesin değişim ve gelişim dönemi (mutasyon), ses sağlığı, insan sesinin özellikleri üniteleri yer almaktadır.

Ses üretme ve yaymada işlevsel olan organların tanınması ve organlar arasında gerçekleştirilen iş birliğinin fark edilmesi sağlanır. Ses türleri ve özellikleri tanıtilerak ses sağlığını koruma yolları açıklanır. Soluk çalışmaları ile doğru soluk alma-verme, ses üretme ve yayma çalışmaları ile temiz ses elde etme, dil ve konuşma çalışmaları ile doğru boğumlama ve telaffuz, anlamına uygun vurgulama ve tonlama hedeflenmektedir.

2) Koro Müziğinde Dönemler

Batı müziği tarihi ile paralel ilerleyen Batı müziği koro tarihinde dönemler ilkçağlardaki vokal müziklerin ardından Orta Çağda kiliselerde kurulan ilahi koroları ile başlayarak Rönesans, barok, klasik, romantik ve yirminci yüzyıl olarak devam etmektedir.

Koro müziğinde dönemler öğrenme alanında Batı müziği tarihi içerisinde koro müziğinde olan gelişmelerin fark edilmesi, dönem özellikleri ve dönem bestecilerinin tanınması, dönemlere ait müzik biçimleri ve eser örnekleri dinlenerek ve seslendirilerek dönemlerin özelliklerinin kavranması ve uygulanması hedeflenmiştir.

Tüm sınıflarda tüm dönemlerden seviyeye uygun eser uygulamaları yapılabilir. Eserin dönem özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler ise dönemin ünitesi işlenirken açıklanmalıdır.

3) Koro Kültürü ve Eser Uygulamaları

Koro kültürü ve eser uygulamaları öğrenme alanında koro disiplini edinilmesi, öğrencilerin koro türlerini ve özelliklerini tanıyarak bireyin ve toplumun sosyal yaşamına etkisi üzerine fikir sahibi olması ve izlediği-dinlediği koroları pek çok açıdan değerlendirebilecek yeterliliğe ulaşmaları hedeflenmiştir.

Eser uygulamaları sırasında takip edilecek sıralama tüm sınıflarda yinelenerek uygulamaların özümsemesi amaçlanmıştır. Eser örneklerine özellikle yer verilmemiş, sınıfın düzeyi ve okulun bulunduğu çevre koşullarına göre seçilecek eserlerin seviyesi, türü vb. öğretmene bırakılmıştır. Buna göre eser uygulamalarında tek sesli, iki sesli, üç sesli, dört sesli, sololu, çalgı-çalgı grubu eşlikli, orkestra eşlikli, a capella (eşliksiz), Batı müziği

dönemlerini ve bu dönemlerde ortaya çıkan tür ve biçimleri örnekleyen eserler ve çok sesli koro için yazılmış Türk müziği eserleri sınırlama getirilmeden her sınıfta çalışılabilir.

EK 2.

**GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE
KORO ÇALIŞMALARINDA KARŞILAŞILAN
SES EĞİTİMİ İLE İLGİLİ
SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR
HAKKINDA KORO EĞİTİMCİLERİNE UYGULANAN
ANKET FORMU**

**GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE
KORO ÇALIŞMALARINDA KARŞILAŞILAN
SES EĞİTİMİ İLE İLGİLİ SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR
ÜZERİNE BİR ANKET**

AÇIKLAMA

Anketin Niteliği

Bu anket, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların tespit edilerek bu sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımların belirlenmesine katkı sağlamak amacı ile hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler “ Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde yapılacak yüksek lisans düzeyinde bir araştırma için kullanılacaktır.

25 sorudan oluşan anketin , 3 sorusu ‘Kişisel Bilgiler’ , 1 sorusu ‘Bireysel Gözlemler ve Öneriler ’ , 21 sorusu ise ‘Ses Eğitiminde Kullanılan Uygulamalar ve Karşılaşılan Sorunlar’ ile ilgilidir.

Her soru için belirlenen seçeneklerin tümünü okuduktan sonra, sizce en uygun olan cevabı (X) ile işaretleyiniz.

Bu ankete vereceğiniz içten ve eksiksiz yanıtlar, araştırmanın amacına ulaşabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Ankette elde edilecek bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Araştırmacı

Yağmur YAŞAR

Aşağıdaki sorularda yer alan görüşlere ne ölçüde katılmaktasınız?
(1,2,3,4,5,6,7 ve 8.sorular)

1.) Çalışmalar sırasında normal ses sınırı aşılmamalıdır görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

2.) Bu yaş grubuna uymayan ses dinamikmi (çok kuvvetli ve bağırarak) kullanılmamalıdır görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

3.) Çalışma sürelerinin kısa tutulmalıdır (Haftada 3 defa yarım saat) görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

4.) Ses türünün ayırımında yapılan yanlışlıklar ses sağlığına zarar vermektedir görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

5.) Bağırarak konuşma alışkanlığı giderilmelidir görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

6.) Sesin alt ve üst sınırları kesinlikle zorlanmamalı ve ses kısılmalarına izin verilmemelidir görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

7.) Özellikle erkek öğrencilerde alt ve orta rejister bölgeleri kullanılmalı ve kafa sesi denenmemelidir görüşüne;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

8.) Bu yaş grubunda ses özellikleri göz önüne alınarak uygun repertuar seçilmelidir görüşüne ;

Kesinlikle Katılıyorum (-----)
Katılıyorum (-----)
Kısmen Katılıyorum (-----)
Kararsızım (-----)
Kesinlikle Katılmıyorum (-----)

9.) Mutaston dönemi sorunlarıyla daha çok hangi sınıflarda karşılaşılmaktadır?

9. Sınıf (-----) 10. Sınıf (-----) 11. Sınıf (-----) 12. Sınıf (-----)

10.) Öğrencilerimiz seslerini doğru yerde ve doğru bir entonasyonda ne derece üretmektedirler?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

11.) Öğrenciler seslerini gürlük bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

12.) Öğrenciler seslerini genişlik bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

13.) Öğrenciler seslerini tını bakımından ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

14.) Öğrencilerinizin seslerini sınırlı bir vibrato ile pürüssüz doğal ve abartısız bir söyleyişle ne derecede yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

15.) Öğrencilerinizin koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru bir artükilasyon ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

16.) Öğrencileriniz koro ile birlikte konuşma ve şarkı söylemede dili doğru tonlama ve vurgulamalar ile ne derece yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

17.) Koroda ses eğitimi sürecinde öğrencileriniz müziksel duyarlılıklarını ne derece geliştirmektedirler?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

18.) Öğrencileriniz ses eğitimi süresince etkili bir seslendirme ve yorumlama becerilerini ne ölçüde kazanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

19.) Ses eğitimi süresince öğrencileriniz ses sağlığını koruma bilincini ne ölçüde kazanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

20.) Ses eğitimi süresince öğrencileriniz küçük ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

21.) Öğrencileriniz koro eğitimi süresince orta ölçekli eserleri seslendirmede seslerini ne ölçüde yeterli kullanmaktadırlar?

Çok İyi (-----) İyi (-----) Orta (-----) Az (-----) Hiç (-----)

22.) Okul koroları dışında herhangi bir çoksesli koroda korist olarak görev aldınız mı?
Görev aldıysanız hangi korolarda ne kadar süre koristlik yaptınız?

23.) Çoksesli koro şefliği deneyiminiz toplam kaç yıldır?

24.) Üniversitedeki ana çalgınız nedir?

25.) Karşılaştığınız diğer sorunlar ve önerileriniz varsa belirtiniz.

GAZİ GELECEKTİR...